

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

Vybrané otázky znaleckého zkoumání

Zpracovala: Lubomíra Rjabojová

Plzeň, 2014

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, srpen, 2014

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce, Prof. Ing. Miroslavovi Rybářovi, DrSc., za jeho vstřícnost, ochotu, podporu a odborné vedení.

1. Úvod	7
2. Charakteristika a postavení znalce	9
2.1 <i>Osoba znalce</i>	9
2.2 <i>Expert, konzultant</i>	10
2.3 <i>Znalecký ústav</i>	12
2.4 <i>Přibrání znalce</i>	13
2.5 <i>Jmenování znalce</i>	15
2.6 <i>Práva a povinnosti znalce</i>	17
2.7 <i>Odpovědnost znalce</i>	19
2.7.1 <i>Odpovědnost podle znaleckého zákona</i>	19
2.7.2 <i>Trestní odpovědnost</i>	21
2.8 <i>Odměňování znalce</i>	23
3. Znalecký posudek	27
3.1 <i>Pojem znaleckého posudku</i>	27
3.2 <i>Historie znaleckých posudků</i>	28
3.3 <i>Skladba znaleckého posudku</i>	30
3.3.1 <i>Nález</i>	30
3.3.2 <i>Posudek</i>	31
3.3.3 <i>Znalecká doložka</i>	32
3.4 <i>Hodnocení znaleckého posudku</i>	32
3.5 <i>Vady znaleckých posudků</i>	34
3.5.1 <i>Procesní nedostatky</i>	35
3.5.2 <i>Formální nedostatky</i>	36
3.5.3 <i>Metodické nedostatky</i>	36
3.6 <i>Znalecký posudek a odborné vyjádření</i>	37
3.7 <i>Typy znaleckých posudků</i>	38
3.7.1 <i>Znalecké posudky, jejichž cílem je analýza písemného projevu</i>	39
3.7.2 <i>Posudky v oboru soudního lékařství</i>	40

3.7.3	Znalecký posudek vypracovaný v oboru forenzní biomechaniky.....	42
3.7.4	Psychiatrický znalecký posudek.....	46
3.7.5	Psychologický znalecký posudek.....	48
4.	Znalecké zkoumání.....	50
4.1	<i>Dokazování.....</i>	50
4.2	<i>Hlavní zásady dokazování.....</i>	50
4.2.1	Zásada ústnosti, veřejnosti a bezprostřednosti	50
4.2.2	Zásada presumpce nevinny	51
4.2.3	Zásada materiální pravdy	52
4.2.4	Zásada vyhledávací	53
4.2.5	Zásada přiměřenosti	55
4.2.6	Zásada volného hodnocení důkazů.....	55
4.3	<i>Stádia znaleckého zkoumání.....</i>	56
4.3.1	Příprava a nařízení znaleckého zkoumání	56
4.3.2	Vlastní znalecké zkoumání.....	57
4.4	<i>Druhy znaleckého zkoumání.....</i>	59
5.	Speciální metodiky znaleckého zkoumání.....	60
5.1	<i>Soudně znalecká komparace .....</i>	60
5.2	<i>Analýza dějů v čase a prostoru.....</i>	61
5.2.1	Jednotný čas	61
5.2.2	Analýza prostorová intervalová.....	61
5.2.3	Analýza diagramem dráha – čas (STD)	61
5.2.4	Sdružený diagram.....	62
5.2.5	Síťová analýza a harmonogram.....	62
5.3	<i>Metoda zpětného odvíjení děje.....</i>	62
5.4	<i>Analýza korespondence poškození .....</i>	62
5.5	<i>Metoda zužování mezí .....</i>	63
6.	Využití znalecké činnosti.....	64
6.1	<i>Návrh zákona o soudních znalcích.....</i>	66

6.2	<i>Zhodnocení úpravy de lege fernda</i>	67
7.	Závěr	69
	Resumé	71
	Seznam použité literatury a pramenů	73
	Seznam obrázků	77

1. Úvod

Význam znalecké činnosti je v současném moderním světě značný. Rozvoj vědy a techniky s sebou přináší řadu specializovaných otázek, které mohou na základě svých odborných znalostí objasnit právě osoby znalců.

Problematika znaleckého zkoumání je často diskutovaným a rozebíraným tématem, o čemž svědčí i velké množství vydaných publikací zabývajícím se touto problematikou.

Cílem této práce je čtenáře seznámit s vybranými otázkami znaleckého zkoumání a podat a podat mu ucelený přehled o znaleckém zkoumání.

Dílo poskytuje přehled v problematice znaleckých posudků, postavení znalce a v neposlední řadě rozebírá znalecké zkoumání, přičemž popisuje i některé speciální metodiky znaleckého zkoumání.

Přínos práce nespočívá pouze v teoretickém popsání dané oblasti, ale i v její analýze, zhodnocení a ve vlastních názorech autora. Hlavní výzkumnou otázkou je popis znaleckého zkoumání a jeho charakteristika a vymezení kladů a pozitiv této problematiky.

Z metod je v práci užita metoda deskriptivní a kompilativní, která spočívá v popsání určitého jevu. Při hodnocení problematiky je užita metoda analýzy. V díle se vyskytuje i metoda komparativní, například při srovnání znaleckého posudku a odborného vyjádření. Text je kvůli větší přehlednosti a snazší orientaci členěn do kapitol a podkapitol.

Dílo začíná úvodem, po kterém následuje kapitola s názvem Charakteristika a postavení znalce, která se zabývá otázkami postavení znalce, jeho přibíráním, jmenováním, odpovědností a odměňováním.

Další kapitola textu s názvem Znalecký posudek si klade za cíl vyjasnit základní otázky se znaleckým posudkem související, jako je samotný pojem znaleckého posudku, historie znaleckých posudků, skladba znaleckého posudku, odlišení znaleckého posudku od odborného vyjádření, hodnocení znaleckého posudku, jeho vady a jednotlivé typy znaleckých posudků.

Čtvrtá kapitola nese název Znalecké zkoumání. Tato kapitola se zabývá dokazováním v obecných souvislostech, hlavními zásadami dokazování jako je zásada ústnosti, veřejnosti a bezprostřednosti, zásada presumpce nevinny, zásada materiální pravdy, zásada vyhledávací, zásada proporcionality, zásada volného hodnocení důkazů. Dále tato kapitola podává ucelený přehled o jednotlivých stádiích znaleckého zkoumání.

Následuje kapitola s názvem Speciální metodiky znaleckého zkoumání. Kapitola se soustředí na rozbor oborových metod znalecké analýzy.

Šestá kapitola této práce je označena názvem Využití znalecké činnosti, ve které se hodnotí klady a zápory znalecké činnosti. Součástí jsou i podkapitoly, ve kterých je stručně popsán nový návrh zákona o soudních znalcích a zhodnocení právního stavu upravující problematiku znalecké činnosti.

Celá práce je zakončena závěrem, jehož cílem je shrnout danou problematiku a zhodnotit současnou právní úpravu a možnosti změn de lege ferenda.

Znaleckému zkoumání je věnována celá řada odborných monografií, článků i zdrojů internetové povahy. Snaha tohoto díla je vycházet z co nejširšího spektra odborných publikací a podat tak ucelený pohled na danou problematiku. Z děl, která jsou v práci využívána, lze uvést například Trestní právo procesní od autora Jelínka. Využívána je i judikatura v oblasti znaleckých posudků a znaleckého dokazování.

2. Charakteristika a postavení znalce

2.1 Osoba znalce

Znalec je osoba, která zpracovává znalecké posudky a vykonává jinou odbornou činnost pro potřeby především soudu, ale i jiných orgánů, institucí a osob. Je jmenován ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu na základě pověření ministra spravedlnosti. Znalce rozlišujeme od procesních stran a orgánů činných v trestním řízení.

Dokazování znalcem je upraveno v trestním řádu v hlavě páté oddílu čtvrtém v § 105 až § 111, pokud jde o hlavní líčení, platí ustanovení § 210 až § 215. Všechny další skutečnosti týkající se znalecké činnosti jako např. způsob ustanovení znalcem, výkon znalecké činnosti znalců, jejich práva a povinnosti, odměňování znalců, jejich odvolání, jakož i otázky odpovědnosti upravuje zákon č. 36/1997 Sb., o znalcích a tlumočnících (dále jen „zákon o znalcích a tlumočnících“) a vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících.¹

Znalec je osoba se speciálními odbornými dovednostmi a vědomostmi z oborů např. zdravotnictví, psychologie, stavebnictví, kriminalistika, ekonomie, chemie, které využívá k objasnění skutečností potřebné pro trestní řízení.

Tuto činnost mohou vykonávat zejména osoby zapsané v seznamu znalců, ústavy nebo jiná pracoviště specializovaná na znaleckou činnost a vědecké ústavy, vysoké školy a vědecké instituty.²

Do seznamu znalců se zapisují všichni znalci, kteří mají bydliště v obvodu krajského soudu bez ohledu na to, zda jsou jmenováni ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu. Tento seznam je veřejně k nahlédnutí u krajského soudu a již několik let je také uveřejněn na www.justice.cz. Seznam znalců – fyzických osob nebyl nikdy oficiálně publikován jako veřejná listina, proto se znalci prokazují pečeti (razítkem). Naproti tomu je vznik znaleckého ústavu uveřejněn v Ústředním věstníku. V současnosti i znaleckým ústavům

---

¹ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání, C. H. Beck Praha, 2007. s. 441-442. ISBN 978-80-7179-572-8

² FRYŠTÁK, Marek, KREJČÍ, Zdeněk. *Postavení znalce v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 22. ISBN 978-80-210-4955-0

ministerstvo spravedlnosti umožňuje opatřit si znaleckou pečeť. Jestliže znalecký posudek není otisknut touto pečeti, je to jeden z prohřešků znalce.

Funkci znalce mohou výjimečně vykonávat také osoby, které nejsou zapsány do seznamu znalců a mají potřebné odborné předpoklady pro to, aby podaly posudek, s ustanovením souhlasí a složí slib. Takto může ustanovit znalce pouze státní orgán. Pro jeho jmenování ad hoc musí existovat alespoň jeden z následujících důvodů:

- pro daný obor není znalec do seznamu zapsán,
- znalec zapsaný do seznamu nemůže úkon provést,
- provedení úkonu znalcem zapsaným do seznamu by znamenalo pro znalce nepřiměřené náklady či obtíže.³

Jestliže k objasnění skutečností důležité pro trestní řízení stačí běžné znalosti a praktické skutečnosti, není nutné přibírat znalce. Přibírání znalce bez zákonného důvodu vede většinou k neúčelnému a nežádoucímu prodlužování řízení.⁴

2.2 Expert, konzultant

Samozřejmě musíme odlišovat od sebe pojmy „znalec“ × „expert“ × „konzultant“, což jsou nezaměnitelné pozice.

Znaleckou činnost v rámci Policie České republiky při vyžádání kriminalisticko-technických expertiz vykonávají Odbory kriminalistické techniky a expertiz krajských ředitelství a Kriminalistický ústav Praha. Tato pracoviště jsou zapsaná v seznamu ústavů pro znaleckou činnost ministerstva spravedlnosti. Osoby, které v nich pracují, nemají postavení znalců, ale postavení tzv. **expertů**.

V případě, že to vyžaduje povaha věci, může být přibrán **konzultant**:⁵ Musí se postupovat tak, aby nebyla dotčena znalcova odpovědnost ani v té části, o které rozhoduje konzultant. Konzultant může být odborníkem z jiného oboru, než je znalec. Jestliže je nutné k objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení

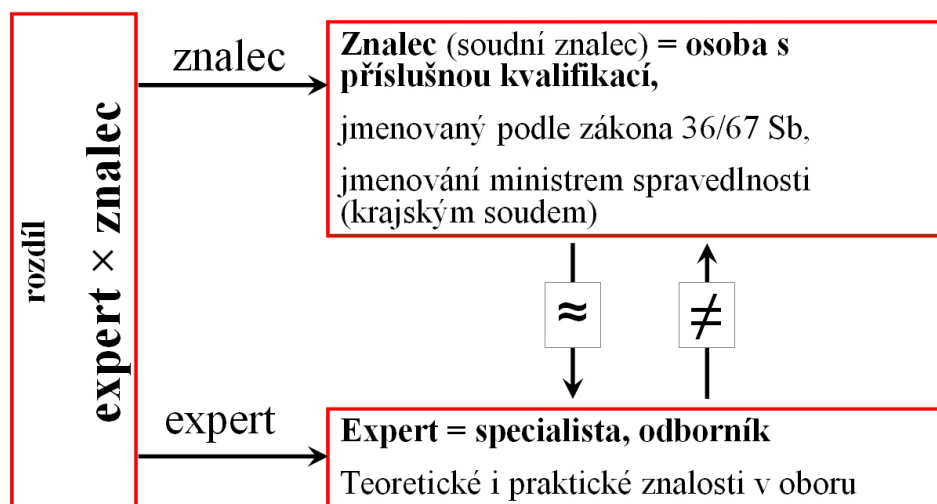
³ KRÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. s. 78-79. ISBN 978-80-7478-042-4.

⁴ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání, C. H. Beck Praha, 2007. s. 443. ISBN 978-80-7179-572-8

⁵ Například ustanovený znalec z odvětví psychiatrie si přibere ke svému zkoumání psychologa.

odborných znalostí z více oborů, je nutné přibrat znalce z každého z těchto oborů.⁶ Konzultant na rozdíl od znalce nevytváří znalecký posudek, ale jeho činnost spočívá v poskytnutí odborné pomoci, rady, orientace, či upřesnění činnosti státního zástupce nebo policejního orgánu.⁷

Postavení konzultanta je také upraveno v trestním řádu v § 157 odst. 3, kde najdeme oprávnění státního zástupce nebo policejního orgánu přibrat si v závažných a skutkově složitých věcech konzultanta, který má vědomosti a znalosti ze speciálního oboru nebo oprávnění správního úřadu nebo jiného orgánu požádat vědeckou nebo výzkumnou instituci.⁸

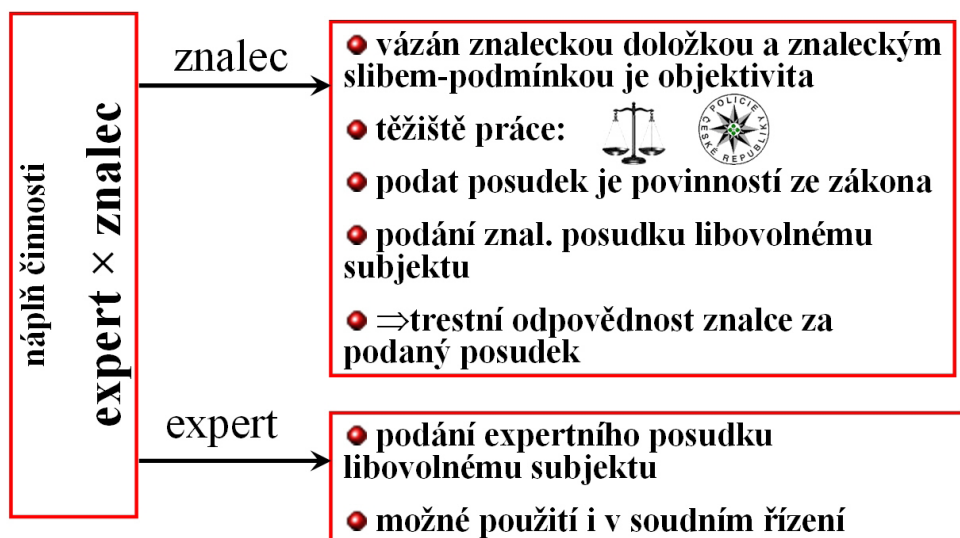
Obrázek 1: Rozdíl mezi znalcem a expertem⁹

⁶ Rozhodnutí Krajského soudu České republiky ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. 4 To 70/98

⁷ FRYŠTÁK, Marek, KREJČÍ, Zdeněk. *Postavení znalce v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 22-23. ISBN 9788021049550

⁸ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním § 157

⁹ KUBEČKA, Karel. *Společenské a profesní postavení znalců a jejich pozice při jednání* [online]. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://fast10.vsb.cz/kubecka/si/si-alm01.pdf>

Obrázek 2: Náplň práce znalce a experta¹⁰

2.3 Znalecký ústav

Znaleckou činnost mohou vykonávat i znalecké ústavy, což vyplývá z §21, zákona o znalcích a tlumočnících.

*Znalecké ústavy jsou právnické osoby nebo jejich organizační složky, které jsou specializovány na znaleckou činnost a jsou zapsány do seznamu znaleckých ústavů.*¹¹

Ústřední seznam znaleckých ústavů vede ministerstvo spravedlnosti a zveřejňuje ho v Ústředním věstníku České republiky. Seznam ústavů je veden a spravován jako veřejný elektronický registr s dálkovým přístupem.¹²

Znalecké ústavy se podle § 21 odst. 3 zákona o znalcích a tlumočnících dělí na dva typy:

- ústavy, které nevykonávají vědeckou a výzkumnou činnost v příslušném oboru znalecké činnosti,

¹⁰ KUBEČKA, Karel. *Společenské a profesní postavení znalců a jejich pozice při jednání* [online]. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://fast10.vsb.cz/kubecka/si/si-alm01.pdf>

¹¹ Zákon č. 36/1967 Sb. o znalcích a tlumočnících §21 odst. 1

¹² FRYŠTÁK, Marek, KREJČÍ, Zdeněk. *Postavení znalce v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4955-0

- ústavy, které vykonávají vědeckou a výzkumnou činnost v příslušném oboru znalecké činnosti Jedná se o vysoké školy nebo jejich součásti a veřejné výzkumné instituce, případně jiné osoby veřejného práva nebo jejich organizační složky, vykonávající vědeckovýzkumnou činnost.

Ústavy druhého typu jsou určeny pro podávání znaleckých posudků vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení.¹³ To se týká např. tzv. kriminalisticko-technických expertíz, prováděných specializovanými pracovišti.¹⁴

Znalecký ústav nesmí poskytovat znalecké posudky, které by byly v rozporu s povahou právnické osoby nebo s předmětem její činnosti.¹⁵

Úpravu týkající se znaleckého ústavu nalezneme i v trestním řádu v ustanovení zakotvující oprávnění podat znalecký posudek „*ve výjimečných, zvláště obtížných případech, vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení.*“¹⁶

2.4 Příbrání znalce

Znalce se zpravidla přibírá jeden. V určitých případech se obligatorně přibírají znalci dva a to v těchto situacích:

- k prohlídce a pitvě mrtvoly, je-li podezření, že smrt byla způsobena trestním činem,
- jde-li o objasnění jiné zvláště důležité skutečnosti např. objasnění skutečnosti týkajících se technických a technologických okolností zejména dopravní nehody na železnicích, havárie letadla apod.
- u mladistvého k vyšetření duševního stavu.

Přibírají se znalci ze stejného oboru i odvětví. Podle praxe se někdy připouští příbrání znalců ze stejného oboru ale jiného odvětví. Např. k prohlídce a pitvě

¹³ KLEDUS, Robert. *Obecná metodika soudního inženýrství* [online]. 1. vydání, Vysoké učení technické Ústav soudního inženýrství Brno, 2012 [cit. 2014-04-26]. ISBN 978-80-214-4562. Dostupné z: http://www.vutbr.cz/www_base/priloha.php?dpid=61865

¹⁴ ČÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., KLOUČKOVÁ, S. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. s. 354. ISBN 80-7201-594-X

¹⁵ Zákon č. 36/1967 Sb. o znalcích a tlumočnících § 21a)

¹⁶ Zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním § 110 odst. 1

mrtvoly se přibírají znalci z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství a patologické anatomie. Jestliže jde o případ, který vyžaduje objasnění zvláště důležité skutečnosti vyžadující znalosti z různých oborů i odvětví nebo skutečnosti, jejichž objasnění vyžaduje odborné znalosti z různých oborů a odvětví, je možné přibrat dva či více znalců z různých oborů a odvětví.¹⁷

Znalec se může přibrat v kterémkoliv stádiu trestního řízení, tedy jak před zahájením trestního stíhání, tak i v řízení vykonávacím. V přípravném řízení ho přibírá vždy orgán činný v trestním řízení, který znalecký posudek považuje za nutný. Jestliže byla věc vrácená k dořešení, přibírá ho státní zástupce, v řízení před soudem pak předseda senátu.

Přibírá se formou opatření.

Dle § 105 odst. 3 trestního řádu lze vznést námitky proti osobě znalce z důvodu podjatosti, proti jeho odborné zaměřenosti tehdy, je-li pochybnost o jeho vzdělání, specializovaném zaměření a jeho schopnosti řešit danou problematiku. Námitky se mohou vznést i proti formulaci otázek, jestliže nejsou jasné a konkrétní. Pro uplatnění námitek není stanovena žádná lhůta, mohu se vznést kdykoliv v průběhu trestního řízení, zejména však do právní moci rozhodnutí. Samozřejmě mohou být podány i v rámci mimořádných opravných prostředků.¹⁸

Zákon výslovně nevymezuje osoby, které jsou oprávněny vznášet námitky. Z dikce § 105 odst. 1 trestního řádu lze nepřímou dovodit, že to mohou být osoby, které se o přibrání znalce vyrozumívají. V přípravném řízení vznáší námitky především obviněný a poškozený (popř. zákonný zástupce a orgán pověřený péčí o mládež). Pokud se o přibrání znalce vyrozumívá i jiná osoba, námitky vznáší také (popř. zákonný zástupce nebo zmocněnec). V řízení před soudem může mimo výše zmíněných osob vznést námitky i státní zástupce.¹⁹

---

¹⁷MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání, C. H. Beck Praha, 2007. s. 446-447. ISBN 978-80-7179-572-8

¹⁸ FRYŠTÁK, Marek, KREJČÍ, Zdeněk. *Postavení znalce v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4955-0

¹⁹ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání, C. H. Beck Praha, 2007. s. 447-448. ISBN 978-80-7179-572-8

Vyhoví-li se uplatněným námitkám a důvody pro vyžádání posudku trvají, učiní se opatření buď k vydání posudku jiným znalcem, nebo podle jinak formulovaných otázek. V opačném případě se oznámí osobě, která námitky vznesla, že k takovému jednání není důvod.²⁰

2.5 Jmenování znalce

Znalce pro jednotlivé obory jmenuje ministr spravedlnosti nebo předsedové krajských soudů, které zmocňuje ministr spravedlnosti.²¹

Ministr jmenuje a odvolává znalce, kteří pracující v ústředních státních orgánech, vysokých školách, vědeckých a výzkumných ústavech a pracovníky, kteří jsou označeni jako ústředními orgány. Také jmenuje znalce z oboru práva pro oblast právních vztahu k cizině nebo i znalce, u nichž si jmenování či odvolání vyhradil.²² Předsedy krajských soudů pověřuje ministr spravedlnosti jmenováním a odvoláváním znalců v ostatních případech.²³

Ke jmenování znalců dochází na základě výběru mezi osobami, které splňují podmínky pro jmenování podle § 4 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, který byl novelizován zákonem č. 444/2011 Sb. Jmenován může být ten, kdo je:

- *státním občanem České republiky, občanem jiného členského státu Evropské unie, kterému bylo vydáno potvrzení o přechodném pobytu nebo povolení k trvalému pobytu na území České republiky, nebo státním příslušníkem jiného než členského státu Evropské unie, kterému bylo vydáno povolení k trvalému pobytu na území České republiky,*
- *způsobilý k právním úkonům v plném rozsahu,*
- *je bezúhonný (podmínku bezúhonnosti nesplňuje fyzická osoba, která byla pravomocně odsouzená za úmyslný trestný čin nebo byla pravomocně*

---

²⁰ CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., KLOUČKOVÁ, S. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. s. 355. ISBN 80-7201-594-X

²¹ Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících § 3 odst. 1

²² Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících § 1 odst. 1

²³ Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících § 1 odst. 2

odsouzena za nedbalostní trestný čin, pokud jeho skutková podstata souvisí s výkonem znalecké činnosti),

- *nebyl v posledních 3 letech vyškrtnut ze seznamu znalců a tlumočnicků pro porušení povinností podle tohoto zákona,*
- *má potřebné znalosti a zkušenosti z oboru, v němž má jako znalec působit, především toho, kdo absolvoval speciální výuku pro znaleckou činnost, jde-li o jmenování pro obor, v němž je taková výuka zavedená,*
- *má takové osobní vlastnosti, které dávají předpoklad pro to, že znaleckou činnost může řádně vykonávat,*
- *se jmenováním souhlasí.*²⁴

Součástí podmínek pro jmenování znalce je prokázání odborné způsobilosti a praxe. Odborná způsobilost se dokládá zejména potvrzením o absolvování specializačního studia nebo vysokoškolským diplomem, atd. V oborech, kde není specializační studium, je požadováno získání základních znalostí potřebných pro výkon znalecké činnosti, tzv. znalecké minimum. V průběhu roku 2011 byl vydán pokyn JUDr. Filipa Melzera, Ph.D., LL.M., náměstka ministra spravedlnosti, č.j. 359/2011-OD-ZN/5, který specifikoval podmínky pro jmenování znalce. Také konkretizoval pro určité obory výši praxe na 10 let nebo 5 let.²⁵

Po splnění výše uvedených podmínek je znalec jmenován rozhodnutím předsedy krajského soudu ve správním řízení. Znalecké posudky může vydávat až poté, co složí slib, který se obvykle skládá dvakrát ročně do rukou předsedy krajského soudu, který si znalce zve.²⁶

Uvedený slib zní: „*Slibuji, že při své znalecké činnosti budu přesně dodržovat právní předpisy, že znaleckou činnost budu konat nestranně podle svého nejlepšího vědomí, že budu plně využívat všech svých znalostí a že zachovám*

---

²⁴ Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů § 4

²⁵ CHOVANEC, Jaroslav, Petr ŠKOCH. Jak se stát soudním znalcem?. *Znalecký portál* [online]. 2013 [cit. 2014-08-26]. Dostupné z: http://www.znaleckyportal.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=235:jak-se-stat-soudnim-znalcem&catid=204:znalectvi-

²⁶ KRŮSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. s. 76. ISBN 978-80-7478-042-4

mlčenlivost o skutečnostech, o nichž jsem se při výkonu znalecké činnosti dozvěděl.“²⁷

Jmenování znalci se po složení slibu zapisují do seznamu znalců a tlumočnicků. Tyto seznamy vedou krajské soudy, v jejichž obvodu má znalec trvalé bydliště. Ústřední seznam znalců a tlumočnicků vede ministerstvo spravedlnosti. Seznamy znalců a tlumočnicků jsou přístupné veřejnosti.²⁸

Na jmenování znalcem není právní nárok. Samotné splnění výše stanovených podmínek ještě automaticky neznamená zapsání do seznamu znalců nebo to, že by se mohl někdo domáhat tohoto zápisu. Neexistují žádné hranice pro to, kolik znalců má být pro jaký obor jmenováno či zapsáno. Zákon o znalcích a tlumočnících pouze stanoví, aby byl pro každý obor k dispozici takový počet znalců, který odpovídá potřebám soudů a státních orgánů.²⁹

2.6 Práva a povinnosti znalce

Práva a povinnosti znalce nejsou komplexně uvedeny a upraveny v jednom zákoně či ustanovení. Všeobecnou právní úpravu najdeme v zákoně o znalcích a tlumočnících, dále ve vyhlášce k provedení tohoto zákona. V rámci jednotlivých typů řízení ji můžeme nalézt i v trestním řádu, občanském soudním řádu nebo také ve správním řádu. Určitá práva a povinnosti mohou vyplývat i ze smlouvy o vyhotovení znaleckého posudku, jestliže znalec nebyl posudek přidělen rozhodnutím státního orgánu.³⁰

Jak je v této práci uvedeno výše, znalec na sebe bere zodpovědnost již složením slibu, což je první a nejdůležitější povinnost. Tímto slibem se zavazuje dodržovat právní předpisy (zákonné postupy při výkonu znalecké činnosti), plně využívat všech svých znalostí, zachovat mlčenlivost a vykonávat znaleckou činnost

---

²⁷ Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů § 6

²⁸ FRYŠTÁK, Marek, KREJČÍ, Zdeněk. *Postavení znalce v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 46. ISBN 9788021049550

²⁹ BĚLOHLÁVEK, Alexander a Renáta HOTOVÁ. *Znalci v mezinárodním prostředí - v soudním řízení civilním a trestním, v rozhodčích řízení a v investičních sporech*. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 35-36. ISBN 978-80-7400-395-0

³⁰ KRŮSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. s. 95. ISBN 978-80-7478-042-4

nestranně dle nejlepšího vědomí. Dále musí vykovávat znaleckou činnosti řádně, ve stanovené lhůtě a osobně. Nesmí ji vykonávat po dobu pozastavení práva vykonávat znaleckou činnost. Také musí oznámit důvody své podjatosti či povinnost opatřit písemně podávaný znalecký posudek podpisem a otiskem pečeti, správně vyúčtovat odměnu nebo povinnost vést znalecký deník.

Znalecký deník jsou znalci povinni vést, zapisují do něj provedení všech svých posudků, jejich předmět, pro koho byla činnost provedena, výši odměny a výloh. Je možno ho vést v listinné nebo elektronické podobě.³¹ Účelem je zajistit jednotnost a přehlednou evidenci posudků. Znalecký deník je kontrolován krajskými soudy, které dohlíží nad jeho řádným vedením. V praxi tyto kontroly probíhají pravidelně, zpravidla po skončení kalendářního roku. Znalci musí předložit svůj deník soudu, jestliže tak neučiní, mohou být pokutováni.³²

Ve znaleckém deníku se uvádí:

- pořadové číslo, které se obvykle skládá ze tří čísel,
- orgán, který si posudek objednal,
- datum ve tvaru zlomku, kdy v čitateli je datum, kdy byla znalci doručena žádost o vypracování, ve jmenovateli je datum provedení,
- předmět úkonu, kde se stručně popíše úkon a rozliší se, zda půjde o posudek ústní nebo písemný,
- datum provedení - u ústních je to datum provedení úkonu, u písemných datum odevzdání posudku,
- počet hodin, které znalec účtuje státním orgánům,
- celková účtovaná odměna včetně náhrady nákladů,
- výše přiznané odměny a náhrady nákladů,
- den proplacení odměny a výloh,
- poznámky.

Znalec má podle zákona o znalcích a tlumočnících kromě povinností i určitá práva. Mezi ně patří právo vykonávat znaleckou činnost mimo obvod krajského soudu, v jehož seznamu je znalec zapsán, právo přibrat konzultanta, jestliže to

---

³¹ Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů § 15

³² KRŮSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. s. 112. ISBN 978-80-7478-042-4

vyžaduje situace a povaha věci, právo na odměnu za podání posudku a úhradu vynaložených nákladů, právo používat přístroje či jiné zařízení organizace, u které pracuje, právo na odepření podání posudku a právo být vyškrtnut ze seznamu znalců.³³

Také ve vyhlášce k provedení zákona o znalcích a tlumočnících jsou další práva a povinnosti znalce jako povinnosti dodržet všechny náležitosti posudku nebo i povinnost neodkladně ohlásit změnu bydliště krajskému soudu, v jehož obvodu je znalec zapsán.³⁴

Práva znalce najdeme samozřejmě i v dalších právních předpisech. Práva vyplývající z trestního řádu jsou upravena v § 106 a § 107. Jsou jimi právo být poučen, což vede k posílení právního vědomí a právo na poskytnutí potřebných vysvětlení ze spisů, to znamená, že mu musí být poskytnuty všechny spisové materiály, které nezbytně potřebuje pro posouzení věci.³⁵

2.7 Odpovědnost znalce

Znalec je za své jednání a chování odpovědný a postižitelný. Odpovědnost dělíme na odpovědnost smluvní vyplývající ze smlouvy a odpovědnost zákonnou vyplývající ze zákona. Dále rozlišujeme odpovědnost občanskoprávní, správně právní a trestně právní.³⁶

2.7.1 Odpovědnost podle znaleckého zákona

Znalec se při výkonu své činnosti může dopustit přestupku, jestliže:

- a) nevykoná znaleckou činnost řádně, ve stanovené lhůtě nebo ve stanoveném oboru a odvětví, pro které byl jmenován, příp. zapsán,
- b) nevykoná svoji činnost osobně (může si však přizvat konzultanta),

---

³³ KŘÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. s. 89-91. ISBN 978-80-7478-042-4

³⁴ Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících

³⁵ KŘÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. s. 92. ISBN 978-80-7478-042-4

³⁶ KŘÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. s. 115. ISBN 978-80-7478-042-4

- c) poruší povinnost zachovávat mlčenlivost, nebo o této povinnosti nepoučí spolupracující osoby na znaleckém posudku
- d) podá znalecký posudek ve věci, z níž byl jako znalec vyloučen z důvodu podjatosti,
- e) bez vážných důvodů odmítne orgánu veřejné moci podat znalecký posudek,
- f) opakovaně nepodepíše nebo nepřipojí otisk pečeti na písemný znalecký posudek,
- g) nevede znalecký deník nebo ho nevede řádně,
- h) nesprávně účtuje odměnu v případech, kdy zadavatelem je orgán veřejné moci,
- i) vykonává činnost znalce v době pozastavení práva vykonávat tuto činnost.³⁷

Za přešupek podle písm. b), f), g), h) lze uložit pokutu do 50.000 Kč a za přešupek podle písm. a), c), d), e), i) pokutu do 100.000 Kč nebo vyškrtnutí ze seznamu znalců. Jestliže se osoba neoprávněně vydává za znalce nebo znalecký ústav lze ji uložit pokutu do 200.000 Kč.³⁸ Při stanovení sankce správní orgán musí přihlédnout k závažnosti deliktu (zvláště ke způsobu jeho spáchání, jeho následkům a okolnostem, za nichž byl spáchán), k předchozímu jednání pachatele, k osobním a majetkovým poměrům pachatele, jestliže by výše pokuty mohla mít pro pachatele likvidační charakter.³⁹

Také znalecký ústav se při svém jednání může dopustit správních deliktů, které jsou sestaveny obdobně jako přešupky znalců. U správních deliktů se ukládá dvojnásobná výše sankcí proti fyzickým osobám (pokuta od 200.000 Kč do 400.000 Kč).⁴⁰ Vedle finančního postihu může být znaleckému ústavu udělena

³⁷ Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů § 25 písm. a)

³⁸ Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů § 25 písm. a)

³⁹ MARŠÁLKOVÁ, Kateřina. Odpovědnost znalců. *Poslanecká sněmovna parlamentu České Republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-06-25]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=4006&td=19&cu=9>

⁴⁰ KRŮSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. s. 118. ISBN 978-80-7478-042-4

výstraha v případě, že nevykonával znaleckou činnost řádně. Jde o upozornění, že nežádoucí jednání znalce může vést k naplnění skutkové podstaty správního deliktu. Ukládá se tehdy, jestliže zjištěné porušení povinnosti uložené zákonem o znalcích nelze posoudit jako správní delikt nebo jako přestupek nebo jako trestný čin.⁴¹ Výstraha je zároveň podmínkou, aby mohl být znalecký ústav vyškrtnut ze seznamu, jestliže porušuje své povinnosti i nadále.⁴²

Správní delikty v prvním stupni projednává ministerstvo spravedlnosti nebo předseda krajského soudu.

Údaj o spáchání přestupku, nebo údaj, kterým byl znalecký ústav uznán vinným ze spáchání správního deliktu, zaznamená ministerstvo spravedlnosti nebo předseda krajského soudu v seznamu znalců a tlumočnicků nebo v seznamu znaleckých ústavů.

Pokuty jsou spatné do 30-ti dnů ode dne, kdy rozhodnutí o jejich uložení nabylo právní moci.⁴³

2.7.2 Trestní odpovědnost

Trestně odpovědný je znalec jako fyzická osoba, zaměstnanec znaleckého ústavu, který vyhotovil znalecký posudek a od roku 2012 je trestně odpovědná i právnická osoba, jestliže vyhotovila znalecký posudek jako znalecký ústav. Trestní odpovědnost znalce je upravena ve zvláštní části trestního zákona č. 40/2009 Sb. ve skutkové podstatě křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek:

1) „Kdo jako znalec podá nepravdivý, hrubě zkreslený nebo neúplný znalecký posudek, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.“

---

⁴¹ MARŠÁLKOVÁ, Kateřina. Odpovědnost znalců. *Poslanecká sněmovna parlamentu České Republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-06-19]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=4006&td=19&cu=9>

⁴² HANÁK, Jakub. Odpovědnost znaleckých ústavů za znalecký posudek. [online]. 2009 [cit. 2014-06-20]. Dostupné z: http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2009/files/contributions/Jakub%20Hanak%20_870_.pdf

⁴³ Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů §25 písm. c)

(2) „Kdo jako svědek nebo znalec před soudem nebo před mezinárodním soudním orgánem, před notářem jako soudním komisařem, státním zástupcem nebo před policejním orgánem, který koná přípravné řízení podle trestního řádu, anebo před vyšetřovací komisí Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky

a) uvede nepravdu o okolnosti, která má podstatný význam pro rozhodnutí nebo pro zjištění vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, nebo

b) takovou okolnost zamlčí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti.“

(3) “Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 značnou škodu, nebo

b) spáchá-li takový čin v úmyslu jiného vážně poškodit v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu.“⁴⁴

Pachatelem výše uvedeného trestného činu může být pouze znalec, jedná se tedy o speciální subjekt.

Subjektivní stránku představuje psychický stav pachatele ke spáchanému skutku. Jedná se o nejtěžší část dokazování. Musí se dokázat znalcův úmysl, nestačí zavinění z nedbalosti.⁴⁵

Trestný čin se může spáchat třemi způsoby a to podání nepravdivého, hrubě zkresleného nebo neúplného znaleckého posudku nebo uvedením nepravdy (aktivní způsob), ale i pasivně, tj. vědomým zatajením skutečnosti důležité pro rozhodnutí – objektivní stránka

Objektem trestného činu je zájem na řádné činnosti znalců, zvláště pak na správném zjištění skutkového stavu, důležitého pro správné rozhodnutí soudu.

Existují i další skutkové podstaty, které se můžou týkat praktického výkonu znalecké činnosti:

- § 209 TZ – podvod,
- § 204 TZ – zkrácení daně, poplatku a podobně povinné platby,

---

⁴⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník § 346

⁴⁵ KRŽÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. s. 121. ISBN 978-80-7478-042-4

- § 254 TZ – zkracování údajů a stavu hospodaření a jmění,
- § 331 až § 334 TZ – úplatkářství,
- § 335 TZ – zasahování do nezávislosti soudu,
- § 336 TZ – pohrdání soudem,
- § 368 TZ – neoznámení trestného činu,
- § 128a až § 128 c TZ – pletichy při veřejné soutěži a dražbě,
- § 149 TZ – nekalá soutěž,
- § 152 TZ – porušování autorského práva,
- § 209 TZ – poškozování cizích práv.⁴⁶

V trestním řízení může předseda senátu uložit znalci pořádkovou pokutu až do výše 50.000 Kč. V přípravném řízení ji ukládá státní zástupce nebo policejní orgán. Ukládá se tomu, kdo přes předchozí napomenutí:

- ruší řízení,
- chová se urážlivě k soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu,
- bez dostatečné omluvy neuposlechne příkazu nebo nevyhoví výzvě, které mu byly dány podle trestního řádu.

Proti rozhodnutí je přípustná stížnost.⁴⁷

Trestně odpovědný je i zaměstnanec znaleckého ústavu v souvislosti s posudkem, který v rámci ústavu vypracoval. V posudku ústavu musí být výslovně uvedeno, kdo posudek připravoval a kdo může před soudem osobně stvrdit jeho správnost.⁴⁸

2.8 Odměňování znalce

Problematika odměňování znalců je upravena v § 17, 18, 23 a 25 zákona o znalcích a tlumočnících a v § 15 písm. a) - 29 vyhlášky k provedení zákona o znalcích a tlumočnících. Znalec má za podání posudku právo na odměnu a náhradu nákladů, takzvané znalečné. Pojem znalečné je použit v § 15a vyhlášky

---

⁴⁶KLEDUS, Robert. *Obecná metodika soudního inženýrství* [online]. 1. vydání, Vysoké učení technické Ústav soudního inženýrství Brno, 2012 [cit. 2014-04-26]. ISBN 978-80-214-4562. Dostupné z: http://www.vutbr.cz/www_base/priloha.php?dpid=61865

⁴⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním § 66

⁴⁸ Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů § 22

k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, který se vztahuje k odměňování ústavů, v praxi se běžně užívá i v souvislosti s odměňováním znalců.⁴⁹

Stanovení znalečného je odlišné v řízení před orgánem veřejné moci a mimo řízení. V řízení před orgánem veřejné moci se odměna a náhrada nákladů účtují vždy samostatně.⁵⁰

Odměna za jednu hodinu práce je 100 až 350 Kč a to podle možnosti a schopnosti znalce a státního orgánu posoudit množství, obtížnost, odbornost, účelnost, charakter, kvalitu, složitost, rychlost a okolnosti znalecké činnosti. Nezáleží na tom, jakou kvalifikaci má znalec, ale jaká kvalifikace je nutná k podání daného posudku.⁵¹

Hodinová sazba se může zvýšit nebo snížit, jestliže:

- je-li znalecký posudek mimořádně obtížný, může být odměna výjimečně přiměřeně zvýšena až o 20 %,
- je-li přezkoumáván posudek jiného znalce, může být odměna zvýšena až o 10 %,
- je-li nutné spěšné provedení úkonu, nebo bylo-li znalci uloženo úkon provést v den pracovního volna nebo pracovního klidu anebo v noci, může být odměna zvýšena až o 50 %.

Všechna zvýšení lze slučovat, což znamená, že ve výjimečných případech by znalcová hodinová sazba činila 630 Kč.⁵²

U jednoduchých znaleckých posudků, které se často opakují, které spočívají v odborném zjišťování v podstatě stejných skutečností, tedy u posudků založených

---

⁴⁹ KŘÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2013. s. 141. ISBN 978-80-7478-042-4

⁵⁰ KLEDUS, Robert. *Obecná metodika soudního inženýrství* [online]. 1. vydání, Vysoké učení technické Ústav soudního inženýrství Brno, 2012 [cit. 2014-04-26]. ISBN 978-80-214-4562. Dostupné z: http://www.vutbr.cz/www_base/priloha.php?dpid=61865

⁵¹ FRYŠTÁK, Marek, KREJČÍ, Zdeněk. *Postavení znalce v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 114-118. ISBN 978-80-210-4955-0

⁵² Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících § 20

např. jen na provádění zkoušek pomocí speciálního zařízení nebo aplikaci daného laboratorního postupu, se hranice výše uvedených sazeb snižují o 20 %.⁵³

Existuje i paušální stanovení odměny v případě pitev.

Jestliže byl znalecký posudek zadán orgánem veřejné moci, má znalec také nárok na náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s podáním posudku. Tyto náklady zahrnují zejména: cestovní výdaje, náklady, které znalec zaplatil za použití zařízení nebo pomůcek při provádění znaleckého úkonu (např. licence na účetní software), náhrada ušlého výdělku při předvolání před orgán veřejné moci, věcné náklady, náklady spojené s přibráním pracovníků pro pomocné práce nebo náklady spojené s přibráním konzultanta, ale jen v případě, že orgán veřejné moci, který znalce ustanovil, s přibráním souhlasí.⁵⁴

Náhrada hotových výloh se znalci poskytuje na základě předložených dokladů, stejně tak se postupuje i při vyúčtování odměny, kterou znalec poskytl za provedení pomocných prací jiné osobě.⁵⁵

Je-li znalec plátce daně z přidané hodnoty, odměna se zvyšuje o částku odpovídající této dani, kterou znalec musí odvést podle jiného právního předpisu (zákon č. 235/2004 Sb. o DPH, ve znění pozdějších předpisů).⁵⁶

Znalecné je povinen vyúčtovat bez průtahů zároveň s odevzdáním posudku. O znalecném rozhoduje orgán, který znalce ustanovil a to bez zbytečných průtahů, a to nejpozději do 2 měsíců od podání posudku.⁵⁷

Nesprávné vyúčtování odměny za podání posudku je přestupkem a může za to být uložena pokuta až do výše 50.000 Kč.⁵⁸

Mimo řízení se odměna řídí smlouvou mezi znalcem a objednatelem, není-li dohodnuto jinak, zahrnuje i úhradu nákladů.

---

⁵³ Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících § 21

⁵⁴ Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů § 18 odst. 2

⁵⁵ Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících §28 odst. 4

⁵⁶ Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů § 17 odst. 5

⁵⁷ Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů § 19 odst. 1

⁵⁸ KLEDUS, Robert. *Obecná metodika soudního inženýrství* [online]. 1. vydání, Vysoké učení technické Ústav soudního inženýrství Brno, 2012 [cit. 2014-04-26]. ISBN 978-80-214-4562. Dostupné z: http://www.vutbr.cz/www_base/priloha.php?dpid=61865

Jestliže posudek vypracoval ústav, nárok na odměnu může uplatnit pouze ústav, nikoliv jeho pracovníci. U posudků vypracovaných ústavem se v řízení zvyšují sazby odměn až o 50 %, tedy na částku 525 Kč, ale pouze tehdy, když podání posudku vyžaduje zvláštní odbornou specializaci. V řízení o výši znalečného rozhoduje orgán, který znalce ustanovil. Může odměnu přiměřeně snížit až o 50%, jestliže úkon byl proveden opožděně nebo nekvalitně.

Ve zvlášť závažných případech nekvalitního úkonu, může státní orgán odměnu odepřít a to zejména když znalec záměrně přechází informace ze spisového materiálu, používá zastaralé postupy a metody⁵⁹

---

⁵⁹ FRYŠTÁK, Marek, KREJČÍ, Zdeněk. *Postavení znalce v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 130. ISBN 978-80-210-4955-0

3. Znalecký posudek

3.1 Pojem znaleckého posudku

Znalecký posudek umožňuje zachycení průběhu a výsledku zkoumání, které provedl znalec.⁶⁰ Ve znaleckém posudku jsou znalcem přesně formulované otázky, na které má odpovědět.⁶¹ Na základě toho je znalcem vypracován znalecký posudek, případně nepostačuje – li písemná forma, přistoupí se k jeho výslechu.⁶²

Znalecký posudek je možné definovat jako samostatný důkazní prostředek, „kterým si orgány činné v trestním řízení nebo strany opatřují od osob nebo orgánů k tomu zvláště odborně způsobilých – znalců, odborné skutkové poznatky.“⁶³

Znalecký posudek je výsledkem činnosti znalce, který zachycuje průběh zkoumání, jež znalec provedl. Také obsahuje závěry, k nimž znalec dospěl na základě jím provedeného zkoumání.⁶⁴

Co se týče zákonného zakotvení, znalecký posudek je upraven například v těchto právních předpisech:

- Ustanovení § 105 trestního řádu, který stanoví, že: *“Je-li k objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení třeba odborných znalostí, vyžádá orgán činný v trestním řízení odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující, přibere orgán činný v trestním řízení znalce. V přípravném řízení přibírá znalce ten orgán činný*

---

⁶⁰ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl.vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 311, ISBN 80-717-9878-9.

⁶¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže zákon o výkonu vazby: Zákon o výkonu trestu odnětí svobody: Advokátní tarif*. 1. vyd. podle stavu k 1.1. 2010. Praha: Leges, 2009, s. 654. ISBN 978-808-7212-226.

⁶² DRÖFL, Luboš. *Zákon o znalcích a tlumočnících: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 94. ISBN 978-807-4001-482.

⁶³ ČÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., KLOUČKOVÁ, S. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. s. 352. ISBN 80-7201-594-X.

⁶⁴ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 289. ISBN 8071793620.

v trestním řízení, jež považuje znalecký posudek za nezbytný pro rozhodnutí, pokud byla věc vrácena k došetření, státní zástupce, a v řízení před soudem předseda senátu. O přibrání znalce se vyrozumí obviněný a v řízení před soudem též státní zástupce. Jiná osoba se o přibrání znalce vyrozumí, je-li k podání znaleckého posudku třeba, aby tato osoba něco konala nebo strpěla.“⁶⁵

- Ustanovení § 127 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu: *„Závisí-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, vyžádá soud u orgánu veřejné moci odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující nebo je-li pochybnost o správnosti podaného odborného vyjádření, ustanoví soud znalce. Soud znalce vyslechné; znalci může také uložit, aby posudek vypracoval písemně. Je-li ustanoveno několik znalců, mohou podat společný posudek. Místo výslechu znalce může se soud v odůvodněných případech spokojit s písemným posudkem znalce.“⁶⁶*
- Ustanovení § 51 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu: *„K provedení důkazů lze užít všech důkazních prostředků, které jsou vhodné ke zjištění stavu věci a které nejsou získány nebo provedeny v rozporu s právními předpisy. Jde zejména o listiny, ohledání, svědeckou výpověď a znalecký posudek.“⁶⁷*

3.2 Historie znaleckých posudků

Znalecké dokazování a znalecké posudky se začaly objevovat již v průběhu třináctého století. V této době byly zaznamenány prvotní snahy o provedení dokazování prostřednictvím odborných znalostí znalců. Například v trestním řízení tak byly využívány služby lékařů, kteří ohledávali těla zemřelých a zjišťovali příčinu smrti či notáři, jejichž úkolem bylo vyjádření se k listinám. Jimi

---

⁶⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním

⁶⁶ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

⁶⁷ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

zjištěné závěry ovšem neměli povahu znaleckého posudku v dnešním slova smyslu, tyto osoby spíše podávali svědectví o jimi zjištěných skutečnostech.⁶⁸

Ve století šestnáctém došlo k rozmachu tortury. Tomu odpovídalo i dokazování, jehož cílem bylo obžalovaného tortuře podrobit.⁶⁹

V roce 1873 došlo k uzákonění účasti odborných osob u soudu a k podávání znaleckých posudků. Mezi podmínky, které byly nutné k tomu, aby mohl být znalec zapsán do seznamu, patřily následující:

- Věk nejméně 30 let.
- Odborné vědomosti.
- Spolehlivost a svéprávnost.
- Dostatečné vzdělání a zaměstnání, z něhož vychází znalecká činnost.⁷⁰

V devatenáctém století se vlivem pokroku ve společnosti začali objevovat osoby, které se svými znalostmi mohli pomoci k objasnění určitých okolností, na které vědomosti právníků nepostačovaly. Tyto osoby byly soudu nápomocné při rozhodování.

Ve dvacátém století byly již znalecké posudky v dokazování naprosto běžnou záležitostí. Znalecký posudek byl dokonce považován za samostatný druh důkazu. Znalecký posudek byl navíc v mnohém preferován před snadno ovlivnitelnými výpověďmi svědků.⁷¹

Po druhé světové válce byly osoby znalců a znalecké posudky upraveny zákonem č. 167/1949 Sb., o stálých přísežných znalcích a tlumočnících. Tímto zákonem došlo ke sjednocení seznamu znalců a jejich jmenování. Došlo též k zavedení znaleckých deníků. Znalce jmenoval krajský soud. Rozhodující bylo trvalé

---

⁶⁸ KEJŘ, Jiří. Pojem soudního důkazu ve středověkých právních naukách. In SOLNÁŘ, Vladimír (ed). *Stát a právo*. Praha: Academia, roč. 1968, č. 13, s. 185.

⁶⁹ MUSIL, Jan. *Některé otázky znaleckého dokazování v trestním řízení a teorie kriminalistické expertizy*. Praha: Univerzita Karlova, 1974, s. 11.

⁷⁰ BRADÁČ, A., KLEDUS, M., KREJČÍŘ, P. A KOLEKTIV. *Soudního znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 2010. s. 8 - 10. ISBN 978-80-7204-704-8.

⁷¹ MUSIL, Jan. *Některé otázky znaleckého dokazování v trestním řízení a teorie kriminalistické expertizy*. Praha: Univerzita Karlova, 1974, s. 11.

bydliště. Jestliže ze strany znalce došlo k vědomému porušení jeho povinností, hrozilo mu písemné pokárání, výstraha či pokuta až do výše 50.000,- Kčs.⁷²

3.3 Skladba znaleckého posudku

3.3.1 Nález

Nález znaleckého posudku je určitá sumarizace podkladů, jež byly znalci předloženy a na základě kterých má podat vyjádření k určité skutečnosti. Tyto údaje umožňují přezkoumatelnost posudku. Podklady, které jsou určeny pro vypracování znaleckého posudku, jsou dvojího druhu:

- Objektivní podklady.

U těchto podkladů je poměrně malá možnost jejich zkreslení. Jedná se především o podklady, při nichž došlo k užití takových metod, jež vylučují zkreslení informací, jako je například fotodokumentace či videozáznam. Dále do této kategorie patří podklady, které byly získány přímým pozorováním osob a zjišťují důkaz. Mezi objektivní podklady náleží i lékařské zprávy.

- Subjektivní podklady.

U subjektivních podkladů oproti tomu existuje poměrně velká pravděpodobnost jejich zkreslení, proto je nutné je brát v potaz s určitou opatrností. Jedná se například o svědeckou výpověď, kdy svědek nemůže provést měření určitých veličin, kupříkladu rychlosti automobilu, kde se mohou svědecké výpovědi při stanovení této rychlosti poměrně značně lišit.⁷³

Při tvorbě nálezu se musí respektovat určitá pravidla a to zejména, že z titulního listu musí být jasné, že se jedná o znalecký posudek. Také z něj musí být zřejmé, kdo ho vypracoval, kdo si vyžádal jeho zpracování a za jakým účelem, kolik má

---

⁷² BRADÁČ, A., KLEDUS, M., KREJČÍŘ, P. A KOLEKTIV. *Soudního znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 2010. s. 8 - 10. ISBN 978-80-7204-704-8

⁷³ BRADÁČ, A., KLEDUS, M., KREJČÍŘ, P. A KOLEKTIV. *Soudního znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 2010. s. 95-100. ISBN 978-80-7204-704-8

posudek listů, včetně příloh, kolik se vypracovává vyhotovení a datum posudku. Dále je nutné uvést všechny skutečnosti, které jsou nezbytné pro posuzování, včetně těch, jež nakonec nebudou souhlasit se závěry posudku. Nález musí být členěný tak, aby byl jasný a srozumitelný.⁷⁴

3.3.2 Posudek

V posudku znalec řeší jednotlivé konkrétní problémy. Posudek by měl být dostatečně srozumitelný, odborné termíny či zkratky by měly být dostatečně objasněny. Vlastní posudek obsahuje závěry, ke kterým znalec dospěl. Znalec v posudku odpovídá na jednotlivé otázky, které mu byly položeny. Otázky jsou citovány ve znění, ve kterém mu byly uloženy v opatření, kterým došlo k přibrání znalce.

V úvodu znaleckého posudku je obvykle uveden úkol znalce. Umístění této náležitosti do úvodu posudku sleduje za cíl zabránění problémům, jež by mohly vzniknout při vyhledávání rozsahu stanovené problematiky, jež měl znalec řešit.⁷⁵

Úkolem znalce je v posudku objasnit problematiku z hlediska jeho odborných znalostí, jež spadají do oblasti jeho působnosti. V posudku se tedy znalec nemůže zaobírat takovými odbornými otázkami, které náleží do kompetence jiných orgánů, tedy otázkami právními. Tuto situaci lze demonstrovat na následujícím příkladě: V případě dopravní nehody bude přibráný znalec ve svém posudku posuzovat například stav havarovaného vozidla, vliv tohoto stavu na způsobenou nehodu, jaká byla viditelnost, přiměřená rychlost jízdy a jiné okolnosti, znalec se ovšem ve svém znaleckém posudku nemůže zabývat tím, zda řidič svou jízdou porušil pravidla silničního provozu. Jiným příkladem může být zranění poškozeného. Znalec se ve svém posudku může zabývat posouzením, jaká byla zranění této osoby, jakým způsobem k těmto zraněním došlo, dobou léčení a zvolenou terapií léčby a délkou pracovní neschopnosti, nemůže ovšem posoudit, zda výše uvedené odpovídá těžké újmě na zdraví.

---

⁷⁴ BRADÁČ, A., KLEDUS, M., KREJČÍŘ, P. A KOLEKTIV. *Soudního znaleství*. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 2010. s. 96. ISBN 978-80-7204-704-8.

⁷⁵ BRADÁČ, A., KLEDUS, M., KREJČÍŘ, P. a kol. *Soudní znaleství*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, s.r.o., 2010, s. 101-107. ISBN: 978-80-7204-704-8

Ve svém posudku nemůže znalec provádět hodnocení důkazů. Znalec tedy v posudku nemůže určit, zda je důkaz věrohodný a zda je tvrzená skutečnost prokázána. Jestliže tedy závěr znalce je odvislý od toho, o kterou skupinu vzájemně si odporujících důkazů se opře, znalec ve svém posudku na tuto skutečnost poukáže a závěr vyhotoví pro obě varianty. Jako příklad lze uvést situaci, kdy spis obviněného obsahuje jak jeho doznání, tak i popření, znalec ve svém posudku zaujme stanovisko k oběma alternativám.

Jestliže bude posudek znalce obsahovat skutečnosti, jejichž hodnocení znalci nepřísluší, k těmto částem posudku se nepřihlíží.⁷⁶

3.3.3 Znalecká doložka

Náležitosti znalecké doložky upravuje ustanovení § 13 odst. 4 vyhlášky č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících. Podle této vyhlášky musí znalecká doložka obsahovat tyto náležitosti:

- Označení seznamu, ve kterém je znalec zapsán.
- Označení oboru, v kterém je znalec oprávněn podávat posudky.
- Číslo položky, pod kterou je úkon zapsán ve znaleckém deníku.⁷⁷

Pokud by znalecký posudek postrádal znaleckou doložku, mohl by být u soudu čten pouze jako listinný důkaz. Tento nedostatek může být zhojen upozorněním znalce na absenci znalecké doložky buď písemnou formou, nebo ústně u hlavního líčení.⁷⁸

3.4 Hodnocení znaleckého posudku

Hodnocení znaleckého posudku je poměrně obtížnou částí dokazování. Toto hodnocení provádí orgán, který znalce přibral. Znalecký posudek je hodnocen

---

⁷⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3 aktualizované a doplněné. vyd. Praha: Leges, s.r.o., 2013, s. 444-445. ISBN 978-80-87576-44-1.

⁷⁷ Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících § 13 odst. 4

⁷⁸ ŠÁMAL, Pavel. Výběr ze soudních rozhodnutí z oblasti trestněprávní. *Soudní rozhledy*. 2005, roč. 2005, č. 3, s. 111.

jako každý jiný důkaz. Jeho hodnocení je prováděno volně jednotlivě i ve spojitosti s jinými relevantními důkazy.⁷⁹

Znalecký posudek je hodnocen na základě zásady volného hodnocení důkazů. Prostřednictvím této zásady se soudce snaží zjistit materiální pravdu. Ústavní soud ve svém nálezu ÚS 49/06 ze dne 20. 5.2008 stanovil, že znalecký posudek je významným druhem důkazních prostředků, ale musí se hodnotit stejně pečlivě, jako každý jiný důkaz a musí být podrobován prověre nejen z hlediska právní korektnosti, ale i věcné správnosti. Jelikož slepé důvěřování závěrům znalce by znamenalo popření této zásady a upřednostňovalo by znalecký důkaz. Jestliže nastanou pochybnosti, je orgán činný v trestním řízení povinen je odstranit tím, že obstará další důkazy.⁸⁰

Opačný názor zastal Nejvyšší soud ve svém rozsudku sp. zn. 22 Cdo 1810/2009 ze dne 21. října 2009, podle kterého odborné závěry obsažené ve znaleckém posudku zásadě volného hodnocení důkazů nepodléhají.⁸¹

Vzhledem ke skutečnosti, že odborné posouzení, ke kterému může znalec dospět ve svém znaleckém posudku, závisí na mnoha okolnostech, jako je kvalita podkladů, ze kterých znalec vychází a dále i na jeho osobních předpokladech, lze se ztotožnit se závěrem Ústavního soudu, že hodnocení znaleckého posudku by mělo podléhat zásadě volného hodnocení důkazů a znalecký posudek by měl být hodnocen jako každý jiný důkaz v řízení. Nelze totiž opomíjet fakt, že i přes odbornost osob znalců často dochází i mezi nimi k protichůdným závěrům v jimi posuzovaných otázkách. Posouzení znaleckého posudku by mělo tak záviset čistě na vyhodnocení soudu.

Znalecký posudek není možné považovat za nevyvratitelný důkaz a orgány jím nejsou vázány bezpodmínečným způsobem. Ačkoliv není možné, aby orgány

---

⁷⁹ JELÍNEK, Jirí a kol. *Trestní právo procesní*. 3 aktualizované a doplněné. vyd. Praha: Leges, s.r.o., 2013, s. 445-446. ISBN 978-80-87576-44-1.

⁸⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 20. 05. 2008, sp. zn. I. ÚS 49/06

⁸¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 22 Cdo 1810/2009

sami nahradili svými laickými názory závěry vyplývající ze znaleckého posudku, přesto mohou pochybovat o jeho úplnosti a správnosti.⁸²

Znalecký posudek je hodnocen ze dvou pohledů, a to sice z pohledu obsahového a pohledu formálního. Z formálního hlediska je zkoumáno, zda má znalecký posudek všechny požadované náležitosti. Znalec musí být kompetentní, nezaújatý a musí se mu dostat náležitého poučení.

Po obsahové stránce se zkoumá především následující:

- Jestli měl znalec k dispozici dostačující a věrohodné materiály.
- Jestli zkoumal všechny subjekty a zda nedošlo k jejich záměně.
- Zda znalec užil vhodné postupy a metody.
- Vědecká kvalita použitých postupů a metod.
- Zda znalec vyvodil závěry z aplikace těchto postupů a metod.
- Jestli byly zkoumáním odhaleny neznámé informace, nové skutečnosti.
- Důkazní význam těchto neznámých skutečností a nových informací.
- Vztah znaleckého posudku a ostatních důkazů.⁸³

3.5 Vady znaleckých posudků

Vzhledem ke skutečnosti, že znalecký posudek může mít značný vliv na průběh soudního řízení, je velmi důležité, aby byl v bezvadné formě. Bohužel v praxi se setkáváme s mnoha posudky, které vykazují vady v oblasti struktury, účelu a podkladové části.

Nedostatky znaleckých posudků mohou spočívat v nedostacích procesních, formálních a metodických.⁸⁴

---

⁸² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3 aktualizované a doplněné. vyd. Praha: Leges, s.r.o., 2013, s. 447-448. ISBN 978-80-87576-44-1.

⁸³ STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistická taktika*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk 2008. s. 66. ISBN 9788073800956

⁸⁴ MIKŠ, Lubomír. Nejčastější vady a nedostatky znaleckých posudků. *Soudní inženýrství*. 2006, roč. 17, č. 3, 167 - 168.

3.5.1 Procesní nedostatky

Procesní nedostatky se obvykle nedotýkají správnosti znaleckého posudku. Mohou souviset ovšem s právy účastníků řízení. Má – li znalecký posudek procesní vady, může to mít za následek nemožnost použití znaleckého posudku jako důkazu v řízení. Vada znaleckého posudku může spočívat například ve skutečnosti, že znalec se ve svém posudku vyjadřoval i k otázkám právního charakteru.⁸⁵

Další procesní vada může spočívat v tom, že znalecký posudek nevypracoval přibráný znalec, ale jeho jménem jiná nepřibraná osoba. V tomto případě se znalecký posudek stává nepoužitelným, neboť znalecký posudek musí být vypracován přibráným znalcem osobně.⁸⁶

Procesní vadu znaleckého posudku může vyvolat i podjatost znalce. Jestliže osoba činí výroky, z nichž je patrné, že osobu, které se věc týká, považuje za vinnou, je možné mít o její podjatosti pochyby a v tomto případě ji není možné ustanovit znalcem.⁸⁷

Znalecký posudek bude stižen vadou i v případě, kdy došlo k získání znaleckých podkladů způsobem, který zákon nepřipouští. Jedná se například o situaci, kdy se jedna ze stran nemůže zúčastnit místního šetření provedeného znaleckým ústavem, přičemž následkem tohoto pochybení se nemůže tato strana vyjadřovat k získávání podkladů.⁸⁸

---

⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 1997, sp. zn. 2 Tzn 19/97: „Znalecký posudek nelze odmítnout jen proto, že znalec se nad rámec svého oprávnění vyjadřoval i k otázkám právním. Skutečnost, že znalec ve svém posudku zaujme stanovisko k otázce, jejíž zodpovězení přísluší soudu, nečiní tento posudek nepoužitelným, pokud obsahuje odborné poznatky a zjištění, z nichž znalec tento právní závěr učinil a které umožňují, aby si soud tentýž nebo jiný takový závěr dovodil sám.“

⁸⁶ Usnesení Krajského soudu Ústí nad Labem sp. zn. 10 Co 615/2004, srov. Rozhodnutí Nejvyššího soudu Slovenské republiky sp.zn. 3 To 54/84 ze dne 25.9. 1984

⁸⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 18. 3. 1986, sp. zn. 6 Tz 4/86

⁸⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 16. 10. 2008, sp zn. I. ÚS 1012/07

V rozhodovací praxi soudů je považován za vadný ten posudek, kdy jedním ze zpracovatelů posudku státního ústavu, kterým byl přezkoumáván posudek znaleců, byl jeden ze znaleců, kteří tento posudek vydali.⁸⁹

3.5.2 Formální nedostatky

Formální nedostatky vykazuje znalecký posudek, který byl vyhotoven znalcem, jenž v daném konkrétním oboru nemůže vyhotovovat znalecké posudky. Dále je za vadný považován takový znalecký posudek, který nemá předepsané náležitosti. Může se jednat o následující:

- znalecký posudek neobsahuje nalézací část,
- znalecký posudek není opatřen znaleckou pečetí a není připojen podpis,
- znalecký posudek není sešit, očíslován, chybí sešivací šňůra nebo není připojena k poslední straně posudku a opatřena znaleckou pečetí,
- není přidána znalecká doložka,
- posudek nemá číslo podle znaleckého deníku.⁹⁰

3.5.3 Metodické nedostatky

Metodické nedostatky spočívají v chybném postupu zjišťování. Jedná se zejména o případy, kdy znalec:

- nevyužívá všechny jemu poskytnuté údaje a se zbytkem, které neužil, se nikterak nevyrovná,
- vycházel z neúplných podkladů a to za předpokladu, kdy znalec nemá tendenci tento nedostatek napravit,
- nedostatečně odůvodnil posudek a proto je nejasný a trpí vnitřními rozpory,

---

⁸⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 5 To 1/84 ze dne 23.1. 1984

⁹⁰ BRADÁČ, A., KLEDUS, M., KREJČÍŘ, P. A KOLEKTIV. *Soudního znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 2010. s. 125. ISBN 978-80-7204-704-8.

- použil všechny podklady a vyřešil danou otázku, přestože rozsah podkladů nebo rozvoj techniky takové zhodnocení neumožňuje⁹¹

3.6 Znalecký posudek a odborné vyjádření

Odborné vyjádření je vyžadováno v situacích, kdy postačuje k úplnému objasnění věci. Ve složitějších případech je přibírán znalec. V praxi může být poměrně komplikovaná otázka, zda je v konkrétním případě zapotřebí znalecký posudek či zda postačí odborné vyjádření.⁹²

Znalecký posudek a odborné vyjádření vykazují určité společné prvky:

- Prostřednictvím znaleckého posudku a odborného vyjádření se vyjadřují odborné otázky.
- Jestliže určitá otázka vyžaduje užití odborných znalostí, nemůže být tato potřeba nahrazena jiným důkazním prostředkem.

Mezi rozdílné rysy spadají následující:

- Znalecký posudek a odborné vyjádření mají odlišnou právní povahu. Odborná vyjádření jsou považována za listinné důkazy.
- Obsah a formální náležitosti odborných vyjádření nejsou stanoveny žádným právním předpisem, a to na rozdíl od znaleckých posudků.
- Odborná vyjádření obvykle neobsahují postup zkoumání, popis metod a prostředky, které byly užity. Odborná vyjádření jsou tedy obtížněji přezkoumatelná.
- Znalecký posudek může být vypracován pouze osobou, která je zapsaná do seznamu znalců. Výjimečně mohou být přibráni znalci ad hoc. Odborné

⁹¹ BRADÁČ, A., KLEDUS, M., KREJČÍŘ, P. a kol. *Soudní znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, s.r.o., 2010, s. 125. ISBN 978-80-7204-704-8

⁹² Srov. například rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 10. 1985, sp. zn. 6 Tz 47/85: „Jestliže odborná vyjádření o poranění poškozeného (§ 105 odst. 1, věta druhá tr. ř.) jsou rozporná a obsahují odlišné údaje o mechanismu a poranění poškozeného a rozpornost důkazní situace vede k závěru, že věc nebude možné objasnit ani výsledkem zpracování odborných vyjádření, nejde o jednoduchý případ a je třeba vyžádat znalecký posudek.“

vyjádření oproti tomu mohou podávat nejen osoby, které jsou zapsané do seznamu znalců, ale i jiné fyzické nebo právnické osoby, jež mají potřebné odborné předpoklady.

- U znaleckého posudku musí orgán přihlížet k důvodům, pro něž by mohl být znalec z podání znaleckého posudku vyloučen, u odborného vyjádření se tyto okolnosti pouze zvažují.
- Proti osobě znalce je možné vznést námitky. Stejně tak i proti jeho odbornému zaměření či formulaci otázek. U odborného vyjádření tato možnost není.
- Znalec je vyslýchán, odborné vyjádření je listinným důkazem, který soud přečte a umožní do něho stranám nahlédnout.
- Zatímco u znaleckého posudku je stanoven postup v případě, kdy je znalecký posudek nejasný či neúplný, u odborného vyjádření tomu tak není.⁹³

V případě znaleckého posudku je garantována vyšší preciznost a podrobnější procesní úprava znaleckého dokazování a vyššími nároky na ověřování odborné kvalifikace.⁹⁴ Jak bude poukázáno v kapitole Využití znalecké činnosti, i přes výhody, které sebou znalecké zkoumání přináší, je možné shledat i jistá negativa. Ačkoliv se lze ztotožnit s tím, že ověřování odborné kvalifikace znalce je vyšší než u osob podávajících odborné vyjádření, stejně v mnohém není dostačující a bylo by na místě zpřísnění zákonných požadavků na osoby znalců.

3.7 Typy znaleckých posudků

Cílem této kapitoly je popsat časté typy znaleckých posudků, které se objevují v oblasti trestního řízení.

---

⁹³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3 aktualizované a doplněné. vyd. Praha: Leges, s.r.o., 2013, s. 438-441. ISBN 978-80-87576-44-1.

⁹⁴ Nález ústavního soudu III. US 1076/08 ze dne 15. 8.2008

3.7.1 Znalecké posudky, jejichž cílem je analýza písemného projevu

Jelikož prostřednictvím písemného projevu se uskutečňuje celá řada právních jednání, je nezbytné, aby existovaly metody, které dokážou určit, zda nedošlo k omylu v osobě, která dokument psala, či v osobě, která jej podepsala. V současnosti se analýzou písemného projevu zabývají znalecké obory:

- **Písmoznalectví, specializace písmo ruční.** (Jde o obor, v němž znalci zpracovávají znalecké posudky pomocí kriminalistické techniky – expertízy ručního písma. Cílem písmoznaleckého posudku je potvrdit nebo naopak vyvrátit pisatele předložených písemných materiálů. Porovnáním dostatečného množství vzorků se stanoví, zda se jedná o podpis či rukopis patřící pisateli či falzifikát neboli padělek.)
- **Kriminalistika, odvětví a specializace expertíza ručního písma.** (Specializace nese název kriminalistické techniky, se kterou znalec pracuje. V tomto oboru je dlouhodobě zapsána jedna pracovnice.)
- **Kultura a školství, odvětví psychologie, specializace grafologie.** (Název oboru odpovídá předmětu zkoumání, jelikož písmo je součástí kultury.)⁹⁵

Grafologie je „věda, která se prostřednictvím charakteristických rysů individuálního rukopisu snaží odhalit psychické vlastnosti jeho pisatele.“⁹⁶

Grafologie se nepoužívá při znaleckém posuzování pravosti rukopisu, např. podpisu, ale uplatňuje se při modelování psychologického profilu autora rukopisu. Podle oficiální klasifikace znaleckých oborů není grafologie samostatným oborem na rozdíl od písmoznalectví.

Při vykonávání písmoznalecké činnosti musí mít znalec odpovídající odborné vzdělání a musí složit zkoušku. Pouhé grafologické vzdělání ho neopravňuje k písmoznalecké činnosti.⁹⁷

---

⁹⁵ VAŠÁTKOVÁ, Irena a Anna GRABOWSKÁ. Znalecké obory zabývající se analýzou písemného projevu. *Komora expertů ručního písma* [online]. [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: http://www.komoraexpertu.eu/files/znalecke_obory.pdf

⁹⁶ Co je a co není grafologie. In: *Grafolog* [online]. 2014 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://www.grafolog.estranky.cz/clanky/coje-grafologie.html>

Kriminalistický ústav v Praze je oprávněn provádět znalecká zkoumání jak v oboru písmoznalectví, tak v oboru kriminalistika. Je to jediné pracoviště v České republice, které je schopné obsáhnout problematiku zkoumání písemností a jejich identifikace v celém rozsahu. Odbory kriminalistické techniky a expertiz příslušných krajských ředitelství Policie ČR mohou provádět znalecká zkoumání v oboru kriminalistika. Všechny výše zmíněné obory provádí expertízu ručního písma, ale ostatní zkoumání jsou omezené. Proto je nesprávné žádat jakékoliv pracoviště Policie ČR o vypracování odborného vyjádření nebo znaleckého posudku z grafologie, jak se často stává.⁹⁸

3.7.2 Posudky v oboru soudního lékařství

Soudní lékařství je možné vnímat jako samostatný interdisciplinární vědní obor (obsahuje poznatky hlavně z medicíny, chemie a přírodních věd), který zahrnuje nejen problematiku medicínskou ale i právní. *„Základním prostředkem tohoto oboru je pitva, seznámení s problematikou náhlé a násilné smrti, interpretace morfologických nálezů včetně využití spektra laboratorních vyšetřovacích metod a poznatků. Rozbory příčin a mechanismů smrti jsou důležité nejen pro samotné zdravotnictví, ale i pro justici. Takto zjištěné informace o zdravotním stavu populace napomáhají nejen zdravotnické prevenci obecně (zlepšení kvality léčebné péče, kvalifikované hodnocení správnosti postupů při poskytování zdravotní péče apod.), ale i prevenci negativních společenských jevů, prevenci dopravních a pracovních úrazů, alkoholové či drogové závislosti apod. Další nezbytnou částí tohoto oboru je seznámení s aplikací právních norem na oblast zdravotnictví.“*⁹⁹

Právní normou upravující danou problematiku je část sedmá zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách (účinný od 1. 4. 2012, do této doby tuto oblast

---

⁹⁷ Grafologie versus písmoznalectví. In: *Grafolog* [online]. 2014 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://www.grafolog.estranky.cz/clanky/grafologie-x-pismoznalectvi.html>

⁹⁸ VICHLENDÁ, Milan. Kriminalistika. [online]. 2011 [cit. 2014-05-05]. Dostupné z: <http://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>

⁹⁹ FAKULTA SPORTOVNÍCH STUDIÍ MASARYKOVI UNIVERZITY. Základní poznatky ze soudního lékařství. In: *Fyziologie ASEBS* [online]. 2011 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/fyziologie/soudni-lekarstvi>

upravovala Vyhláška Ministerstva zdravotnictví ČSR č.19/1988 Sb., o postupu při úmrtí a pohřebnictví a Zákon o pohřebnictví č.256/2001).

Do soudního lékařství je zahrnováno následující:

1. Zdravotnická činnost:

- Pitvy, které jsou prováděny na soudně lékařském oddělení nebo v ústavu.
- Laboratorní zpracování a dále vyšetřování tkání.
- Chemicko toxikologická vyšetření tkání mrtvých osob.
- Vyšetřování krve.
- Vyšetření jiných biologických materiálů.
- Vyšetřování stop, jež mají biologický původ a které byly zjištěny v souvislosti se smrtí osoby.
- Antropologická vyšetření.
- Identifikace kosterních pozůstatků.
- Pitvy exhumovaných osob.
- Posuzování úrazů a zranění živých osob, při sebepoškozování a při podezření z aplikace psychotropních a omamných látek.
- Konziliární činnost pro lékaře, kteří provádějí prohlídku zemřelého.
- Účast při jednáních znaleckých komisí, která projednávají různá lékařská pochybení.

2. Vědecko-výzkumná činnost

- provádí se jako interdisciplinární výzkum zaměřený především na zlepšení diagnostiky v oboru tanatologie, forenzní toxikologie, sérologie a molekulární biologie.

3. Pregraduální a postgraduální výchova

- Pregraduální výchovu zajišťují lékařské fakulty v ústavech soudního lékařství a postgraduální Institut pro vzdělávání ve zdravotnictví.¹⁰⁰

Soudní lékařství se tak zabývá například určením hladiny alkoholu v krvi a hladiny psychotropních látek v lidském organismu u osob, které jsou podezřelé ze spáchání trestného činu, které se staly obětí trestného činu, provádí popis zranění na těle, určuje příčinu smrti a jiné.

Počátky soudního lékařství lze vysledovat už v historii. Již na starých kresbách bývají vyobrazovány různé pitvy osob. V průběhu 14. století pak začala být rozlišována vražda a zabití. Došlo též k vytvoření klasifikace poranění. Začaly se rozlišovat rány modré, suché, krvavé, chromata a v roce 1400 i rány smrtelné. První pitva pro veřejnost byla uskutečněna roku 1600 Janem Jesenským, která trvala čtyři dny za přítomnosti studentů, doktorů, šlechty a kněžstva. Roku 1725 byla vydána kniha *Theatrum medicoiuridicum*, jejímž autorem byl Jan František Löw z Ersfeldu. Jednalo se o první učebnici na našem území a celé střední Evropě. V roce 1785 byla zřízena stolice soudního a policejního lékařství. Prvním profesorem na české univerzitě v Praze byl Josef Reinsberg, který roku 1883 vydal učebnici s názvem *Nauka o soudním lékařství*.¹⁰¹

3.7.3 Znalecký posudek vypracovaný v oboru forenzní biomechaniky

Biomechaniku je možné definovat jako „*interdisciplinární vědu, která se zabývá především studiem mechanické struktury, mechanického chování a mechanickými vlastnostmi živých systémů a jejich interakcí s okolím*“.¹⁰² Její transdisciplinárnost spočívá jak v integraci metodických a poznatkových prostředků z klasických oborů (*morfologie, fyziologie, matematika, fyzika, a biofyzika, kybernetika, technická mechanika, nauka o materiálech, atd.*), tak v šíři aplikačních směrů (*klinické*

¹⁰⁰ KVAPILOVÁ, Helena a Michal DOGOŠI. *Soudní lékařství pro právníky a policisty*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 15 - 16. ISBN 978-807-3800-598.

¹⁰¹ KVAPILOVÁ, Helena a Michal DOGOŠI. *Soudní lékařství pro právníky a policisty*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 11. ISBN 978-807-3800-598.

¹⁰² STRAUS, Jiří. *Kriminalistické, soudně-lékařské a soudně-inženýrské aplikace biomechaniky*. 1. vyd. Praha: PA ČR, 2003. s. 3. ISBN 80-7251-143-2

lékařské obory, technické obory, společenské obory, přírodní vědy, zemědělské obory, ekologie, atd.).“¹⁰³

Forenzní biomechanika je považována za poměrně mladý obor, který začal být využíván v kriminalistice až v 60. a 70. letech 20. století. V této době docházelo ke vzniku prvních forezních vizí, a to na katedře biomechaniky, anatomie a antropomotoriky. Velký vliv na rozvoj biomechanických aplikací v kriminalistice měl tým katedry vedený profesorem Karasem.¹⁰⁴

Jako znalecký obor začala být forenzní biomechanika využívána až od 90. let 20. století.

Forenzní biomechanika je možné dělit na následující typy:

- **Biomechanika pádu z výšky.**

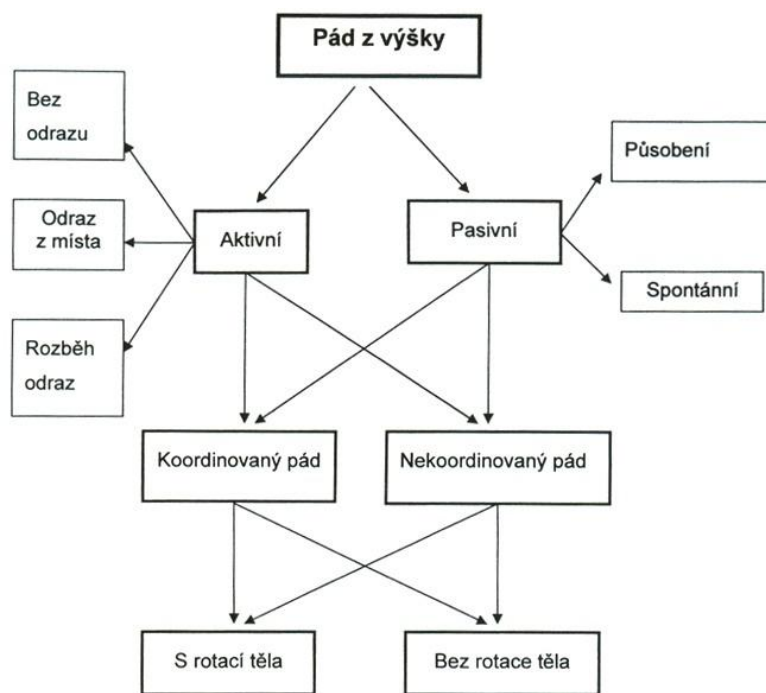
Biomechanika pádu z výšky je poměrně častá a dobře zkoumatelná. Při jejím zkoumání lze zjistit, zda se na pádu podílela jiná osoba či se jednalo jen o aktivní činnost padající osoby.

Výzkum směřuje ve dvou směrech. V prvním se jedná především o experimentální výzkum, jenž se zabývá rozfázovaným pohybem lidského těla, a to při pádu z výšky nebo při skoku. V tomto experimentu pokusné osoby skáčou z věže do vody, přičemž jejich pohyb je filmován a následně analyzován. Druhý směr tvoří analýza kriminálních případů. Biomechanika pádu z výšky je v této oblasti užívána například u vražd, nešťastných náhod či sebevražd.

---

¹⁰³ FAKULTA SPORTOVNÍCH STUDIÍ MASARYKOVI UNIVERZITY. Definice oboru. In: *Patobiomechanika a Patokinesiologie* [online]. [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: http://biomech.ftvs.cuni.cz/pbpk/kompendum/biomechanika/zaklady_definice.php

¹⁰⁴ STRAUS, Jiří. Zkušenosti ze znalecké praxe ve forenzní biomechanice. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2008 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zkusenosti-ze-znalecke-praxe-ve-forezni-biomechanice.aspx>

Obrázek 3 – Obecné schéma pádu z hlediska forenzní biomechaniky¹⁰⁵

Biomechanika pádu z výšky umožňuje řešit následující záležitosti:

- Zda byl pád osoby spontánní, tedy bez cizího zavinění.
- Zda byl pád způsoben vnějšími silami.
- Výpočet velikosti přiložené vnější síly.
- Zda odpovídá vzdálenost dopadu těla od pravděpodobné výšky dopadu.
- Velikost vektoru rychlosti odrazu.
- Zda se jednalo o sebevražedný skok, nešťastnou náhodu či úmyslné strčení druhou osobou.

- **Extrémní dynamické zatěžování organismu**

Jedná se o případ, kdy útočník napadne svou oběť kladivem, kamenem, pěstí, baseballovou pálkou či jiným předmětem. Útok obvykle bývá směřován na hlavu oběti jako na důležitý orgán. Tato biomechanická analýza spočívá v posouzení, jaká byla odolnost organismu a jeho snášenlivost vůči vnějšímu vlivu. Je možné změřit toleranci organismu, zjistit, jaký úder může zhmoždit

¹⁰⁵ STRAUS, Jiří. *Kriminalistické, soudně-lékařské a soudně-inženýrské aplikace biomechaniky*. 1. vyd. Praha: PA ČR, 2003. s. 69. ISBN 80-7251-143-2

mozkovou tkáň a odhalit, zda osoba zemřela při útoku nebo až nějaký čas po jeho ukončení.

Prostřednictvím této metody je možné řešit níže uvedené:

- Průběh fyzického konfliktu obviněného a jednání poškozeného.
  - Určení počtu úderů do hlavy, případně do těla.
  - Zda hodnoty vnější zátěže mohou mít za následek zjištěná zranění v oblasti hlavy.
  - Stanovit hranici tolerance organismu na vnější zátěž.
  - Popsat pohybové chování, při kterém došlo ke zranění poškozeného.
  - Jakou sílu a energii měl úder.
  - Zda je osoba schopna vyvinout úder o určité síle.
  - Posoudit způsoby fyzického napadení poškozeného.
- **Pád ze stoje na zem a pád ze schodů.**

Jedná se o poměrně častý biomechanický problém. Rozlišovány jsou tři druhy nehod při chůzi, jako je zakopnutí, uklouznutí či klopýtnutí. V oblasti trestního práva je důležité odlišení, zda pád oběti byl v přímé souvislosti s úderem nebo s jiným jednáním obviněného.

Biomechanika pádů ze stoje a pádu ze schodů může pomoci zodpovědět níže uvedené otázky:

- Jestli mohlo ke zranění dojít působením vnější síly jiné osoby.
  - Posouzení mechanismu pádu.
  - Jestli byl pád spontánní, a to sice bez cizího zavinění.
  - Zda byl dopad pádu způsoben působením vnějších sil.
  - Jestli mechanismus zranění odpovídá vysvětlení, které bylo obviněným podáno.
  - Jestli ke zraněním mohlo dojít spontánním pádem, bez účasti druhé osoby.
  - Určení velikosti a směru působení síly.
- **Biomechanická analýza chůze**

První druh této aplikace byl znám již v devadesátých letech 20. století. Identifikace osoby podle chůze je v současné době předmětem studia jak

v České republice, tak i v zahraničí. Každá osoba má jedinečný způsob chůze a podle tohoto způsobu je možné následně osobu identifikovat.¹⁰⁶

Další případy, které využívají poznatky forenzní biomechaniky, jsou **dopravní nehody** (např. analýza mechanického působení na účastníky uvnitř vozidla a sražené osoby, stanovení nárazové rychlosti a pozici osob), **bodnutí nožem** (např. zkoumání velikosti síly vynaložené při bodnutí, možnost účasti druhé osoby), **analýza střetného boje** (využití v případech, kdy dojde k fyzickému napadení a každý z účastníků uvádí jinou verzi, např. zkoumání reakčních dob pohybového chování a rychlosti provedení úderu), **biomechanický obsah trasologických stop lokomoce**.¹⁰⁷

3.7.4 Psychiatrický znalecký posudek

Psychiatrovi je obvykle zadáván úkol ve znaleckém posudku zjistit, jestli obviněný trpí nějakou duševní chorobou. Toto posouzení může mít vliv na případnou odpovědnost pachatele. Příčetnost pachatele je totiž jedním z předpokladů jeho trestní odpovědnosti. Za nepřičetného je považován pachatel, který nemohl v době, kdy došlo ke spáchání trestného činu, rozpoznat protiprávnost jednání případně toto jednání ovládnout. Oproti tomu zmenšená příčetnost nevyklučuje případnou trestní odpovědnost. Povahou otázky nepřičetnosti se ve svém rozhodnutí ze dne 7. 6. 1978, sp. zn. 11 Tz 21/78. zabýval Nejvyšší soud, který stanovil, že se jedná o otázky právní a k jejich hodnocení znalec nemá kompetenci, jelikož náleží k posouzení orgánům činným v trestním řízení. Dále prohlásil, že povaha této věci vyžaduje, aby její posouzení bylo na základě odborných znalostí z oboru psychiatrie. Znalecký důkaz z tohoto oboru je jedním z podkladů pro vytvoření soudcovského názoru o otázce příčetnosti a musí být hodnocen v souvislosti se všemi ostatními zjištěnými

---

¹⁰⁶ STRAUS, Jiří. Zkušenosti ze znalecké praxe ve forenzní biomechanice. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2008 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zkusenosti-ze-znalecke-praxe-ve-forenzni-biomechanice.aspx>

¹⁰⁷ STRAUS, Jiří. Zkušenosti ze znalecké praxe ve forenzní biomechanice. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2008 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zkusenosti-ze-znalecke-praxe-ve-forenzni-biomechanice.aspx>

skutečnostmi.¹⁰⁸ Otázku vztahu rozpoznávacích schopností pak Nejvyšší soud řešil v rozhodnutí ze dne 12. 5. 1980, sp. zn. 7 Tz 7/80, kdy rozhodl, že „*Posuzování schopnosti obviněného rozpoznat nebezpečnost jednání pro společnost a ovládat své jednání se musí vztahovat vždy k určité konkrétní trestné činnosti. Znalecký posudek o duševním stavu obviněného podaný v předchozí trestní věci nemůže být proto znaleckým důkazem v další věci, v níž je samostatně vedeno nové trestní stíhání.*“¹⁰⁹

Za duševní poruchu je považována porucha, která má původ v duševní nemoci a dále mentální retardace, porucha vědomí, která má hlubší charakter, sexuální úchylka či porucha osobnosti těžšího rázu.¹¹⁰

Mezi duševní poruchy, které mají původ v duševní nemoci, jsou řazeny následující:

- Endogenní psychózy.¹¹¹
- Psychózy exogenního charakteru.¹¹²
- Stav pod vlivem alkoholu nebo psychotropních a omamných látek.
- Porucha vědomí hlubšího charakteru.¹¹³
- Mentální retardace.¹¹⁴

---

¹⁰⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 1978, sp. zn. 11 Tz 21/78.

¹⁰⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 1980, sp. zn. 7 Tz 7/80.

¹¹⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník (komentář)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1327-1333. ISBN 978-80-7400-428-5

¹¹¹ Jedná se například o maniodepresivní poruchy či schizofrenii. Maniodepresivní porucha je psychické onemocnění, ke kterému jsou dány určité psychické dispozice. Projevuje se v poruchách nálady objevujícího se v cyklech. Srov. Maniodepresivní psychóza. In: *Green dors* [online]. [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://maniodepresivni-psychoza.zdrave.cz/> Schizofrenie vzniká působení celé řady příčin, jako jsou vrozené faktory a průběh těhotenství. Nejčastěji začíná v době dospívání. Jedná se o epizodické onemocnění, které se projevuje v atakách a relapsech. Mezi příznaky onemocnění patří poruchy nálad, poruchy vnímání a myšlení, snížení či úplné vymizení motivace, poruchy chování, kognitivní poruchy. Srov. SCHIZOFRENIE, PSYCHÓZA A DUŠEVNÍ ONEMOCNĚNÍ. In: *Green dors* [online]. [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://www.greendoors.cz/schizofrenie-psychoza-a-dusevni-onemocneni>

¹¹² Jedná se o poruchy, které mají původ v organickém poškození mozku.

¹¹³ Hluboká porucha vědomí může nastat například z hněvu, strachu, vlivem hypnózy a jiné. Ve stavech poruchy vědomí hlubšího charakteru je omezena možnost člověka jednat, dochází k omezení duševních schopností člověka.

3.7.5 Psychologický znalecký posudek

Psychologická znalecká činnost patří do oblasti forenzní psychologie, která využívá zejména poznatků z psychologie osobnosti, psychologie klinické, sociální, pedagogické, psychopatologie a dalších. Jejím úkolem je napomáhat orgánům činným v trestním a občanskoprávním řízení v řešení otázek týkajících se psychologických charakteristik obviněného, příp. svědka či poškozeného. Zabývá se především psychologickým rozbořem osobnosti posuzovaného včetně jeho inteligence, mezilidských vztahů a rozbořem motivačních faktorů. V případech, kdy je pachatel obviněn z trestné činnosti, je nejčastěji přibíráán znalec psycholog se znalcem z oboru psychiatrie.¹¹⁵

Typickým úkolem psychologického posudku je objevit případné nepřesnosti ve výpovědích svědků i obviněných. Ne vždy se může jednat přímo o situace, kdy osoba postupovala s úmyslem lhát. Vybavení si prožitých událostí může být ovlivněno různými předpoklady ke vnímání objektivní reality a následného vybavování si událostí. Znalec ve svém posudku posuzuje, jak konkrétní osoba vnímá skutečnosti a zjišťuje její paměťovou kapacitu. Také zkoumá, zda je výpověď pravdivá a do jaké míry. Důležité je mezi sebou porovnávat jednotlivé výpovědi konkrétní osoby, sledovat, jak se v průběhu času mění a zjišťovat příčiny, pro které by mohla osoba křivě vypovídat. Znalec zkoumá osobnost posuzované osoby, motivaci vypovídat lživě a výpověď samotnou.¹¹⁶

Věrohodnost výpovědi se posuzuje podle těchto kritérií:

- Množství detailů.
- Zda má výpověď logickou strukturu.
- Reprodukce.
- Kontext a jeho zakotvení.

---

¹¹⁴ Za mentální retardaci se rozumí vrozená snížená inteligence. Srov. PAVLOVSKÝ, Pavel a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 2. vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2004, s. 88. ISBN 80-247-0542-7

¹¹⁵ PAVLOVSKÝ, Pavel a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 2. vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2004, s. 169-170. ISBN 80-247-0542-7

¹¹⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 368 - 370. ISBN 978-80-7380-213-4

- Popis jednotlivých vztahů.
- Vybavování si neobvyklých detailů.
- Výpověď o psychickém stavu pachatele.
- Výpověď o psychickém stavu vlastní osoby.
- Opravy spontánního rázu.
- Přiznávání určitých výpadků v paměti.¹¹⁷

Posudek by měl obsahovat výpis ze spisu a znaleckou dokumentaci, je-li k dispozici. Další nezbytností je popis vlastního vyšetření, kdy se uvedou podrobně všechny testové metody. Tam, kde to povaha věci dovolí, je nutné uvádět důsledně kvantitativní údaje.¹¹⁸

---

¹¹⁷ NETÍK, Karel a kol. *Psychologie v právu: Úvod do forezní psychologie*. Praha: C. H. Beck, 1997, s. 103 - 104. ISBN 8071791776

¹¹⁸ PAVLOVSKÝ, Pavel a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 2. vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2004. S. 175-176. ISBN 80-247-0542-7

4. Znalecké zkoumání

4.1 Dokazování

Za dokazování je považován zákonem nebo jiným právním předpisem upravený postup orgánů, přičemž cílem tohoto postupu je umožnění orgánům zjištění skutečností, které jsou důležité pro jejich rozhodnutí.¹¹⁹ Je vedle rozhodování nejdůležitější procesní činností v trestním řízení.

V právní teorii se setkáváme s pojmy jako předmět důkazu, důkaz nebo důkazní prostředek či nositelé důkazů. Předmětem důkazu je skutečnost, která má být zjištěna. Za důkazní prostředek je považován prostředek, jenž je využíván při dokazování k poznání určité skutečnosti. Jedná se například o ohledání osoby, ohledání věci, výslech osob, čtení obsahu písemné zprávy, přehrání zvukového záznamu a jiné. Důkaz je charakterizován jako přímý poznatek, který orgán získal o předmětu důkazu při procesním dokazování. Nositelem důkazu je osoba nebo věc, se kterou je procesní důkaz spjat.

Výsledek, jenž byl zjištěn dokazováním, je považován za důkaz, i pokud později vyjde najevo, že je nezávažným či nepravdivým. Důkazem je výsledek dokazování i v těch případech, kdy se ukáže, že orgán, jež dokazování prováděl, porušil při tomto dokazování způsob, který byl stanovený zákonem.

Důkazní právo je určitým souhrnem norem, které upravují tento postup. Teorie důkazů je oproti tomu součástí nauky, jež zkoumá platné důkazní právo.¹²⁰

4.2 Hlavní zásady dokazování

4.2.1 Zásada ústnosti, veřejnosti a bezprostřednosti

Podle zásady ústnosti musí být důkazy provedeny v ústní formě, a to například výslechem svědků či znalců. Tímto způsobem je zajištěn účel řízení.

---

¹¹⁹ HENDRYCH, Dušan. *Právníký slovník*. 3., vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 163-164. ISBN 978-80-7400-059-1

¹²⁰ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3 aktualizované a doplněné. vyd. Praha: Leges, s.r.o., 2013, s. 372 -374. ISBN 978-80-87576-44-1.

Zásada veřejnosti má za cíl působit preventivně a zajistit transparentnost. Přírozně i ze zásady veřejnosti existují určité výjimky, jako je například vyloučení veřejnosti v zákonem stanovených případech.

Blízký vztah k zásadě ústnosti má i zásada bezprostřednosti, podle které musí soud rozhodovat na základě důkazů, jež byly před ním provedeny. Soud navíc vychází z takových pramenů, které jsou blízké skutečnosti, jež zjišťuje.¹²¹

4.2.2 Zásada presumpce nevinny

Jedná se o jednu ze stěžejních zásad dokazování v trestním řízení, kterou znaly již prvorepublikové soudy.¹²²

Zásada presumpce nevinny spočívá v tom, že k odsouzení obviněného je zapotřebí dokázání jeho viny. Obviněnému je zapotřebí vinu dokázat. Pokud obviněný nenabídl žádné důkazy o své nevině, případně odmítl vypovídat nebo vypovídal nepravdu, popíral skutečnosti určitého charakteru nebo se snažil navést vyslyšající osoby na falešnou stopu, není možné z tohoto jeho jednání automaticky vyvozovat vinu obviněného.¹²³ Obviněný nemusí dokazovat skutečnosti, které svědčí v jeho prospěch. Není možné také automaticky dojít k závěru, že pokud nebyla nějaká okolnost ze strany obviněného popřena, znamená to, že tato okolnost odpovídá skutečnosti.

Značně úzký vztah se zásadou presumpce nevinny má zásada *in dubio pro reo*. Podle této zásady vzniknou – li pochybnosti o skutkovém stavu a tyto pochybnosti není možné vyvrátit, je orgán činný v trestním řízení povinen rozhodnout ve prospěch obžalovaného. Tato zásada souvisí pouze s problematikou skutkových otázek, u otázek právních se uplatní zásada *iura novit curia*.¹²⁴

---

¹²¹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním § 2 odst. 12

¹²² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 9. srpna 1930, sp. zn. Zm I 391/30

¹²³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3 aktualizované a doplněné. vyd. Praha: Leges, s.r.o., 2013, s. 139. ISBN 978-80-87576-44-1.

¹²⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 6., doplněné a přepracované vyd. V Praze: C.H. Beck, 2008, s. 17-18. ISBN 9788074000430.

4.2.3 Zásada materiální pravdy

Jedním z hlavních cílů trestního řízení je zjištění materiální pravdy. Zjištění všech důležitých skutečností vytváří předpoklad pro splnění účelu trestního řízení.¹²⁵

Povinností orgánů činných v trestním řízení je postupovat tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Postupují přitom v souladu se svými právy a povinnostmi, které jsou uvedeny v trestním řádu, a za součinnosti stran. Skutkový stav je zjišťován v rozsahu, jenž je nezbytný pro rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení.¹²⁶ I pokud se obviněný dozná, je soud povinen přezkoumat vše, co může vést k objasnění případu.¹²⁷

Jelikož cílem dokazování je zjistit skutkový stav, o němž nejsou žádné důvodné pochybnosti, tvrdit pravdivost znaleckého posudku může být v praxi dost problematické. Profesor Jan Musil uvádí, že „*orgán činný v trestním řízení se sám nemůže (a nesmí) přesvědčit o pravdivosti expertizy tím, že by sám paralelně uskutečnil odborné zkoumání, aby mohl porovnat shodu či neshodu závěrů učiněných jím a znalcem. Přesvědčit se o pravdivosti závěrů znalce by se mohlo tím, že se zkoumání několikrát zopakuje a sleduje se, zda se vždy dospěje ke stejným výsledkům. Takový způsob prověření však v podmínkách trestního řízení není možný vždy. Samy orgány činné v trestním řízení nesmějí takové opakované odborné zkoumání provádět, protože by to ohrozilo jejich objektivitu a nemají k tomu ani odbornou způsobilost. Principiálně je možné nařídít k prověření první expertizy její opakování jiným znalcem; tato možnost je však velmi limitována, protože jednak způsobuje průtahy v řízení, jednak naráží na bariéru nezbytné hospodárnosti řízení. Ke zjištění pravdivosti závěrů znaleckého posudku lze však dospět také zprostředkovaně, a to tak, že se zkoumá jeho věrohodnost. O věrohodnosti se mluví tehdy, jestliže na pravdivost poznání je usuzováno z*

---

¹²⁵ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3 aktualizované a doplněné. vyd. Praha: Leges, s.r.o., 2013, s. 157. ISBN 978-80-87576-44-1.

¹²⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním §2 odst. 5

¹²⁷ FRYŠTÁK, Marek, KREJČÍ, Zdeněk. *Postavení znalce v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 21. ISBN 978-80-210-4955-0

metody, z postupu, kterým jsme k poznání došli. Věrohodná je taková cesta poznání, která svými podmínkami zaručuje pravdivý výsledek poznání.“¹²⁸

Tato práce zastává názor, že ke znaleckým posudkům není možné přistupovat nekritickým způsobem. Ačkoliv věda a technika má v současné době poměrně značný význam, stále ji není možné považovat za bezchybnou. Selhání, které bude způsobovat nepravdivost znaleckého posudku, může navíc spočívat přímo i v osobě znalce. Chybné znalecké posudky se i přes veškerou snahu o pravdivost a objektivnost stále vyskytují. Chybný znalecký posudek a případné slepé důvěřování v něj může pak následně vést k porušení zásady materiální pravdy. Je třeba se ztotožnit s názorem výše uvedeného autora, že ačkoliv znalecký posudek je možné přezkoumat na základě vypracování nového znaleckého postupu, tento postup by mohl vést k ne hospodárnosti a průtahům ve znaleckých posudcích. Jisté řešení dané situace představuje zásada volného hodnocení důkazů, o které bude pojednáno níže v této práci. Soudce podle této zásady není vázán znaleckým posudkem, čímž je zajištěn jistý nápravný prostředek případných chybných posudků a snazší naplnění zásady materiální pravdy.

4.2.4 Zásada vyhledávací

Cílem zásady vyhledávací je zabezpečit zjištění skutkového stavu věci, o němž nebudou důvodné pochybnosti, odhalit pachatele a ochránit lidskou důstojnost nevinných osob. Orgány činné v trestním řízení z vlastní iniciativy vyhledávají a provádějí důkazy.¹²⁹ Zásada vyhledávací tak v podstatě naplňuje zásadu materiální pravdy.

Zásada vyhledávací platí pro všechny orgány v trestním řízení. Podle této zásady jsou orgány činné v trestním řízení povinny zjišťovat závažné skutečnosti a vyhledávat o nich důkazy, a to i bez návrhu stran.

---

¹²⁸ MUSIL, Jan. Hodnocení znaleckého posudku. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/hodnoceni-znaleckeho-posudku.aspx>

¹²⁹ SOBOTKA, Jiří. Zásady trestního řízení. In: *Všehrd: Časopis českých právníků* [online]. 2012 [cit. 2014-04-29]. Dostupné z: <http://casopis.vsehrd.cz/2012/04/zasady-trestniho-rizeni/>

Trestní řád počítá se součinností stran při dokazování. Tato součinnost může být dána jak v přípravném řízení, tak v řízení před soudem. Podle zákona může každá ze stran důkaz vyhledat, předložit nebo navrhnout jeho provedení. Stranám je tedy umožněno nejen pátrat po důkazech a navrhnout jejich opatření a provedení, ale je jim zákonem přiznána možnost důkaz opatřit. V praxi se může jednat například o posudek předložený stranou, který bude mít stejnou procesní váhu, jakoby si tento posudek vyžádal sám orgán činný v trestním řízení. Zákon navíc přiznává některým ze stran, jako je státní zástupce, obhájce a obviněný v hlavním líčení důkaz i provést.¹³⁰

Jak autor Jiří Jelínek uvádí, s vyhledávací zásadou jsou spojeny dvě zásadní otázky - problematika nesporných řízení a otázka odpovědnost za zjištění skutkového stavu:

- V přípravném řízení zákon ukládá orgánům činným v trestním řízení povinnost objasňovat způsobem, který je uvedený v trestním řádu, okolnosti, které svědčí jak ve prospěch, tak i v neprospěch osoby, vůči níž se řízení vede, a to i bez návrhu stran. Rozsah dokazování je přitom odvislý od formy přípravného řízení.
- V řízení před soudem mají důležité postavení strany obhajoby a obžaloby. Státní zástupce musí prokazovat vinu obviněného, přičemž se souhlasem předsedy senátu nebo na jeho výzvu provádí důkazy, jež podporují obžalobu. Je – li v řízení před soudem státní zástupce nečinný nebo strany neposkytnou potřebnou součinnost, musí potřebné důkazy vyhledávat sám soud. I když strany před soudem vyvinou potřebnou součinnost, soud není jejich důkazními návrhy vázán. Soud tak například nemusí provést stranami navrhované důkazy, jestliže je považuje za pro věc nepotřebné nebo pokud tyto důkazy nesměřují k zjištění skutkového stavu vyšetřované věci. Soud rovněž nemusí provést důkazy, jejichž účelem je zřejmé prodloužení řízení. Soud objasňuje skutek nezávisle na vůli stran, přičemž není vázán rozsahem dokazování, které bylo provedeno v přípravném řízení. Skutkový stav je zjišťován v rozsahu potřebném pro rozhodnutí. Ve

---

¹³⁰ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3 aktualizované a doplněné. vyd. Praha: Leges, s.r.o., 2013, s. 161. ISBN 978-80-87576-44-1.

zjednodušeném řízení před soudem je možné, aby samosoudce upustil od dokazování skutečností, které jsou stranami považovány za nesporné a o kterých není třeba pochybovat.¹³¹ Zásada kontradiktornosti, která se v hlavním líčení uplatňuje, umožňuje objasnění věci, které směřuje k úplnému zjištění skutkového stavu.¹³²

Výjimka z této zásady je dohoda o vině a trestu, která je výsledkem dohody mezi obviněným a státním zástupcem. Sjednává se ve formě prohlášení obviněného, že daný skutek spáchal.¹³³

4.2.5 Zásada přiměřenosti

Zásada přiměřenosti, označovaná někdy jako zásada zdrženlivosti, znamená, že orgány činné v trestním řízení musí šetřit občanská práva, která jsou zaručena Listinou základních práv a svobod a mezinárodními smlouvami. Při dokazování je zapotřebí v co nejmenší míře zasahovat do základních práv a svobod, čímž je vyjádřena humánnost trestního řízení. Tato zásada se vztahuje nejen na osobu, proti které se vede řízení, ale na všechny osoby, kterých se trestní řízení dotýká.¹³⁴

4.2.6 Zásada volného hodnocení důkazů

Zásada volného hodnocení důkazů je vyjádřena v § 2 odst. 6 trestního řádu, podle kterého „orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.“¹³⁵

---

¹³¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3 aktualizované a doplněné. vyd. Praha: Leges, s.r.o., 2013, s. 160 -164. ISBN 978-80-87576-44-1.

¹³² MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání, C. H. Beck Praha 2007, s 381. ISBN 80-7179-678-6

¹³³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3 aktualizované a doplněné. vyd. Praha: Leges, s.r.o., 2013, s. 162 -163. ISBN 978-80-87576-44-1.

¹³⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3 aktualizované a doplněné. vyd. Praha: Leges, s.r.o., 2013, s. 155-156. ISBN 978-80-87576-44-1.

¹³⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním § 2 odst. 6

Za hodnocení důkazů je považována určitá myšlenková činnost, podle které je soudem přisuzována k provedeným důkazům určitá hodnota jejich závažnosti, věrohodnosti, pravdivosti a zákonnosti.¹³⁶ Zásada volného hodnocení důkazů není prováděna na základě jejich věrohodnosti, ale prostřednictvím vlastního uvážení. Soud hodnotí důkazy podle svého svobodného a volného hodnocení.¹³⁷

V žádném právním předpise není stanoveno, jaké množství důkazů je zapotřebí provést k dokázání skutečnosti rozhodných pro objasnění skutkového stavu věci, jakého druhu musí tyto důkazní prostředky být a jakým způsobem má být hodnocena síla jednotlivých důkazů.¹³⁸

4.3 Stádia znaleckého zkoumání

4.3.1 Příprava a nařízení znaleckého zkoumání

Příprava posudku zahrnuje především tyto činnosti:

- zajištění, shromáždění a dokumentace materiálů potřebných k provedení znaleckého zkoumání;
- vymezení předmětu znaleckého zkoumání a výběr znalce;
- sestavení a formulace otázek pro znalce;
- nařízení znaleckého zkoumání;
- další spolupráce se znalcem.¹³⁹

Úkol znalce musí být stanoven takovým způsobem, aby byl omezen jen na objasňování skutečností, ke kterým je třeba mít určité odborné znalosti.

---

¹³⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3 aktualizované a doplněné. vyd. Praha: Leges, s.r.o., 2013, s. 378. ISBN 978-80-87576-44-1.

¹³⁷ SOBOTKA, Jiří. Zásady trestního řízení. In: *Všehrd: Časopis českých právníků* [online]. 2012 [cit. 2014-04-29]. Dostupné z: <http://casopis.vsehrd.cz/2012/04/zasady-trestniho-rizeni/>

¹³⁸ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3 aktualizované a doplněné. vyd. Praha: Leges, s.r.o., 2013, s. 378. ISBN 978-80-87576-44-1.

¹³⁹ VICHLENDÁ, Milan. Kriminálnístika. [online]. 2011 [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>

V opatření, kterým byl znalec přibrán, jsou uvedeny otázky, na které má ve svém znaleckém posudku odpovědět. Jako příklad lze uvést znalce v oboru zdravotnictví, kteří mají provádět pitvu. Těmto se obvykle položí otázky tohoto typu:

- Jaká byla příčina smrti.
- Jaká zranění byla soudní pitvou odhalena.
- Kterým nástrojem došlo ke zranění oběti.
- Mechanismus, na základě kterého daná zranění vznikla.
- Jestli byla tato zranění způsobena za života oběti nebo až po její smrti.
- Jakou měl útok intenzitu.
- Určit vzájemnou polohu útočníka a jeho oběti.
- V jaké době nastala smrt.
- Zda došlo ke zjištění chorobných orgánových změn, jež by mohly být spoluodpovědné za smrt oběti.
- Určení příčinné souvislosti mezi poraněním a smrtí oběti.
- Jestli bylo možné případnou včasnou pomocí odvrátit smrt oběti.
- Počet smrtelných zranění.

Jak již bylo v této práci avizováno, úkolem znalce je objasnit věc s ohledem na jeho odborné znalosti, posuzování právních otázek mu nepřísluší.¹⁴⁰

4.3.2 Vlastní znalecké zkoumání

Jedná se o cílevědomé a systematické studium konkrétních objektu za použití odborných znalostí a odborných metod poznání, při kterých se využívají odborné znalosti z oblasti vědy a techniky, umění a řemesel. Jde o proces, který se skládá z následujících stádií:

---

¹⁴⁰ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3 aktualizované a doplněné. vyd. Praha: Leges, s.r.o., 2013, s. 444-445. ISBN 978-80-87576-44-1.

- **Přípravné (vstupní) stádium** – v této etapě je úkolem znalce seznámit se se všemi podklady, jež jsou mu k dispozici. Dále stanovuje metody, prostředky a postupy zkoumání. Podklady, se kterými se seznamuje se například usnesení o zahájení trestního stíhání, výslech obviněného a poškozeného, fotodokumentace a jiné části spisu. Znalec se seznamuje s objekty, u kterých existuje určitý předpoklad souvislosti se skutečností, která má být objasněna a s pomocnými materiály. Tomu odpovídá i povinnost orgánu činnému v trestním řízení poskytnout znalci dostatečné vysvětlení ze spisu, dovolit znalci nahlédnout do spisu, pokud je to potřebné k vypracování posudku, umožnit mu, aby byl přítomný při výslechu obviněného a svědků, je – li to zapotřebí, a kladl jim otázky.¹⁴¹
- **-Analyticko-syntetické stádium** – znalec podrobně zkoumá jednotlivé objekty, jejich vlastnosti a znaky. Využívá speciální a specifické metody a prostředky daného oboru zkoumání společně s metodami logického myšlení. Veškerý průběh a výsledky dokumentuje.
- **Etapa vyvozování závěrů** – jde o složitý proces, v němž znalec srovnává a hodnotí výsledky svého zkoumání a vyvozuje z nich závěry. Poté znalec formuluje odpovědi na položené otázky, které musí být jasné, srozumitelné a nepřipouštějící dvojí výklad. Průběh a výsledky znaleckého zkoumání jsou obsaženy ve znaleckém posudku (odborném vyjádření), který je slovním popisem činnosti znalce.¹⁴² Znalecký posudek musí být vypracován osobně a obvykle písemně.¹⁴³ Toto stádium je charakteristické spolupráci mezi znalcem a orgány činnými v trestním řízení.¹⁴⁴

¹⁴¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 309. ISBN 8071798789.

¹⁴² MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 8071798789

¹⁴³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3 aktualizované a doplněné. vyd. Praha: Leges, s.r.o., 2013, s. 442. ISBN 978-80-87576-44-1.

¹⁴⁴ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2005, s. 60. ISBN 8086898407.

4.4 Druhy znaleckého zkoumání

Znalecké zkoumání lze dělit podle různých kritérií dělení:

- **podle druhu použitých odborných znalostí v příslušném odvětví** (jedná se o základní klasifikační kritérium, podle kterého se rozeznávají znalecké zkoumání z oboru bezpečnost práce, ekonomiky, dopravy, kriminalistiky, z oboru forenzních disciplín a ostatních oborů vědy, techniky, umění a řemesel. Jednotlivé obory se někdy pro lepší přehlednost a použitelnost dělí na odvětví, případně specializace.),
- **podle skladby použitých odborných znalostí**
  - jednooborové znalecké zkoumání,
  - víceoborová (komplexní) znalecká zkoumání;
- **podle počtu příbráných znalců**
  - jedním znalcem provedené znalecké zkoumání,
  - dvěma znalci provedené znalecké zkoumání;
- **podle posloupnosti**
  - prvotní znalecké zkoumání,
  - doplňující znalecké zkoumání,
  - opakované (revizní) znalecké zkoumání.¹⁴⁵

---

¹⁴⁵ VICHLENDÁ, Milan. Kriminalistika. [online]. 2011 [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>

5. Speciální metodiky znaleckého zkoumání

„Speciální metodiky znaleckého zkoumání v sobě zahrnují metodiky pro analýzy silničních nehod, zjišťování příčin havárií, vad a poruch technických objektů, oceňování majetku a forenzní ekotechniku.“¹⁴⁶

Vzhledem ke složitosti a pestrosti problémů ve znaleckém zkoumání se využívají poznatky z oborových metod, vědomosti z jiných oborů (zejména technických, ekonomických a přírodovědných) a znalosti z metod nadoborových (systémových).

Mezi nadoborové metody řadíme:

- metody logické,
- metody statistické,
- modelování,
- metody systémové analýzy a syntézy.

Cílem této kapitoly je představit vybrané oborové metody znalecké analýzy.¹⁴⁷

5.1 Soudně znalecká komparace

Jedná se o postup, který vychází z principu porovnání skutečných strukturálních vlastností daného objektu a prvků jeho okolí (získané např. měřením, pozorování) se stavem předpokládaným (legálním), který vyplývá např. z projektové dokumentace, technických norem, zásad pro konstruování apod.

Používá se při analýze příčin havárií, zvláště je-li k dispozici fotodokumentace, která se musí pečlivě prostudovat. Důležité fotografie s podrobným popisem se vloží do znaleckého posudku.¹⁴⁸

---

¹⁴⁶ KLEDUS, Robert. *Obecná metodika soudního inženýrství* [online]. 1. vydání, Vysoké učení technické Ústav soudního inženýrství Brno, 2012 [cit. 2014-05-28]. ISBN 978-80-214-4562. Dostupné z: http://www.vutbr.cz/www_base/priloha.php?dpid=61865

¹⁴⁷ KLEDUS, Robert. *Obecná metodika soudního inženýrství* [online]. 1. vydání, Vysoké učení technické Ústav soudního inženýrství Brno, 2012 [cit. 2014-05-28]. ISBN 978-80-214-4562. Dostupné z: http://www.vutbr.cz/www_base/priloha.php?dpid=61865

5.2 Analýza dějů v čase a prostoru

5.2.1 Jednotný čas

Metoda, která se využívá pro hodnocení vzájemných vztahů dvou nebo více dějů (např. při srážce dvou jedoucích automobilů, následná srážka tří vlaků apod.). Nejdříve se provede rozklad soustavy (udané např. tachogramem, magnetickým záznamem, zápisem obsluhy aj.). Poté je třeba najít okamžik vzájemného styku (např. začátek střetu). Zde často nastává situace, že na záznamových přístrojích resp. hodinách není nastaven stejný čas. Pak je třeba jeden čas opravit posunutím, aby byl ve shodě s druhým, základním. Ten je poté brán jako jednotný čas.¹⁴⁹

5.2.2 Analýza prostorová intervalová

Metoda spočívá ve vykreslení situací v okamžiku přechodu jednotlivých fází děje. Vykresluje se buď pohyb všech v jednom schématu, nebo postupně. Důležitými body jsou hranice časových úseků.¹⁵⁰

5.2.3 Analýza diagramem dráha – čas (STD)

Při této metodě se používá grafické vykreslení závislosti ujeté dráhy na čase. Grafem stojícího vozidla je přímka rovnoběžná s osou času, rovnoměrné zpomalení či zrychlení parabolou. Pozitivum tohoto diagramu je dán v jeho názornosti, možnosti okamžitého odečtení. Slouží také jako kontrola správnosti při početním řešení.¹⁵¹

---

¹⁴⁸ BRADÁČ, A., KLEDUS, M., KREJČÍŘ, P. a kol. *Soudní znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. S. 93. ISBN: 978-80-7204-704-8

¹⁴⁹ BRADÁČ, A., KLEDUS, M., KREJČÍŘ, P. a kol. *Soudní znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. s. 93. ISBN: 978-80-7204-704-8

¹⁵⁰ BRADÁČ, A., KLEDUS, M., KREJČÍŘ, P. a kol. *Soudní znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. s. 93. ISBN: 978-80-7204-704-8

¹⁵¹ BRADÁČ, A., KLEDUS, M., KREJČÍŘ, P. a kol. *Soudní znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. s. 93. ISBN: 978-80-7204-704-8

5.2.4 Sdružený diagram

Diagram dráha - čas je „doplňný z něj odvozeným rozloženým intervalovým diagramem.“ Sdružený diagram je velmi častá pomůcka pro soudy.¹⁵²

5.2.5 Síťová analýza a harmonogram

Tato graficko-analytická metoda se využívá zvláště v dopravě, spojích, při projektování stavebních prací a v dalších organizačních oblastech. Nejdříve se určí věcný obsah činností jednotlivých prvků systému, poté se sestaví graf navázáním v příslušných uzlech, vypočtou se doby trvání jednotlivých fází a postupně se navazují časy a vyznačují se do uzlů.¹⁵³

5.3 Metoda zpětného odvíjení děje

Tato metoda se používá zejména při analýze dopravních nehod, jelikož je zde známo konečné postavení dopravních prostředků a účastníků. Z čehož se pomocí výpočtů provedených na základě zanechaných stop, poškození a zranění, odvíjejí postupně polohy předchozí, z nich pak velikosti a směry působících sil a z nich rychlosti a další hodnoty.¹⁵⁴

5.4 Analýza korespondence poškození

Jde o postup, při kterém se za pomoci matice stop popíše jednotlivá poškození částí nehodové soustavy. Poté se z jednotlivých otisků (poškození) odvozuje jejich vznik, jaká složka systému je způsobila, kterou svou částí a při jakém

---

¹⁵² BRADÁČ, A., KLEDUS, M., KREJČÍŘ, P. a kol. *Soudní znaleství*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. s. 94. ISBN: 978-80-7204-704-8

¹⁵³ BRADÁČ, A., KLEDUS, M., KREJČÍŘ, P. a kol. *Soudní znaleství*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. s. 94. ISBN: 978-80-7204-704-8

¹⁵⁴ BRADÁČ, A., KLEDUS, M., KREJČÍŘ, P. a kol. *Soudní znaleství*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. s. 94. ISBN: 978-80-7204-704-8

pohybu. Z výše uvedeného se odvodí velikosti a směry působících sil a z nich pak další.¹⁵⁵

5.5 Metoda zužování mezí

Metoda zužování mezí se využívá ke zvýšení pravděpodobnosti závěrů znaleckého posudku. Je založena na možnosti určitý jev rozebrat pomocí více metod, z nichž pak získává rozsahy. Část, která je společná pro všechny rozsahy, se stává nejpravděpodobnější.¹⁵⁶

---

¹⁵⁵ BRADÁČ, A., KLEDUS, M., KREJČÍŘ, P. a kol. *Soudní znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. s. 94. ISBN: 978-80-7204-704-8

¹⁵⁶ BRADÁČ, A., KLEDUS, M., KREJČÍŘ, P. a kol. *Soudní znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. s. 94. ISBN: 978-80-7204-704-8

6. Využití znalecké činnosti

Trestní řízení je dnes neodmyslitelně spojeno se znaleckými posudky. S rostoucím významem vědy a techniky roste i potřeba využívání znalecké činnosti. Nutno podotknout, že v průběhu historie se pohled na roli znalce v trestním řízení značně vyvíjel. Pojem „znalé osoby“ se začal objevovat na přelomu 18. a 19. století, ale stále byly vnímány jako pomocníci soudce.¹⁵⁷ V druhé polovině 19. století začalo být znalci přikládáno samostatné postavení vedle soudce, znalecké posudky začali nahrazovat „sentimentální průběh“¹⁵⁸ trestního řízení. Znalec měl samostatné postavení.

Dokazování je základní složkou trestního řízení, na které závisí, zda trestní řízení splní svůj účel, přičemž zjistit materiální pravdu napomáhá právě znalecký posudek, který je vnímán jako druh důkazu.

Nelze opomenout, že využívání znalecké činnosti se setkává s celou řadou kritických názorů.

Jako příklad lze uvést dnes již zesnulého českého ombudsmana Otakara Motejla, který prohlásil, že „*Soudní znalci ničí lidské životy!*“ Kritizoval zejména odpovědnost znalců, průtahy při zpracování posudků a jejich kvalitu nebo postihy za nepravdivé, špatné a pozdě dodané posudky. Také zastával názor, že soudci bez znaleckých posudků téměř nic nerozhodnou - že nesoudí soudci, nýbrž znalci.¹⁵⁹

Prof. JUDr. Jan Musil, CSc. se v roce 2010 ve svém článku Hodnocení znaleckého posudku také kriticky vyslovuje k problematice znalecké činnosti. Tvrdí, že přibírání znalců je nadměrně využíváno, že nefungují mechanismy, které by zajistily výběr kvalitních znalců a soustavnou kontrolu jejich odborné úrovně. Dále uvádí, že kritéria, na základě kterých jsou znalci jmenováni, jsou poměrně

---

¹⁵⁷ BRADÁČ, A., KLEDUS, M., KREJČÍŘ, P. a kol. *Soudní znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. s. 9. ISBN: 978-80-7204-704-8

¹⁵⁸ S touto koncepcí přišla pozitivistická škola, která mluvila o nástupu „vědecké fáze“, jež nahradila „sentimentální fázi“ trestního řízení.

¹⁵⁹ ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. Soudní znalci ničí lidské životy. In: *Oficiální stránky České advokátní komory*[online]. 2012 [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=6855>

vágní a samotná procedura jmenování znalců netransparentní, navíc není dostatečně pamatováno na odbornou kontrolu znalců.¹⁶⁰

Změnu k lepšímu přinesl zákon č. 444/2011 Sb., ze dne 6. prosince 2011, kterým se mění zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2012. Tato novela zejména zpřísnila jmenování znalců, stanovila podmínky pro pozastavení a zastavení znalecké činnosti a v neposlední řadě upravila odpovědnost znalců.

Dále nelze zapomínat ani na fakt, že využití znalecké činnosti je poměrně nákladné, přičemž kvalita znaleckých posudků mnohdy neodpovídá vynaloženým finančním prostředkům. Určitou neekonomičnost zakotvuje i rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tz 7/80 ze dne 12. 5.1980, podle kterého znalecký posudek o duševním stavu obviněného, který byl podán v předchozí trestní věci, nemůže být znaleckým důkazem v další věci, ve které je samostatně vedeno nové trestné řízení.¹⁶¹ Čas, který navíc znalci stráví nad vypracováním znaleckých posudků, mnohdy neodpovídá realitě.¹⁶²

Problémem může být i nedostatek vzájemné kontrolovatelnosti mezi znalci. V České republice existují znalecké obory, ve kterých působí jeden znalec či jeden znalecký ústav. Můžeme se setkat i s tím, že v oboru je sice více znalců, ale existuje mezi nimi vzájemná propojenost různými vztahy (např. osobní známosti, pracovní závislost, kolegiální), což vede k pochybnostem o jejich objektivitě a hrozí riziko omylu a ustrnutí¹⁶³

---

¹⁶⁰ MUSIL, Jan. Hodnocení znaleckého posudku. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/hodnoceni-znaleckeho-posudku.aspx>

¹⁶¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 1980, sp. zn. 7 Tz 7/80

¹⁶² ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. Soudní znalci ničí lidské životy. In: *Oficiální stránky České advokátní komory*[online]. 2012 [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=6855>

¹⁶³ MUSIL, Jan. Hodnocení znaleckého posudku. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/hodnoceni-znaleckeho-posudku.aspx>

Shrnu – li výše uvedené poznatky, ačkoliv využívání znalecké činnosti v praxi znamená celou řadu pozitiv, přináší sebou i jistá úskalí a nedostatky. Řešení by mohla přinést nová právní úprava, jelikož zákon o znalcích je vzhledem k době svého vzniku zastaralý, i když prošel několika novelami, stále dostatečně neodpovídá požadavkům dnešní doby. Nová právní úprava by měla zejména zpřísnit pravidla, podle kterých by se osoby mohli stát znalci, doplnit počet znalců v některých nedostatečně obsazených znaleckých oborech a zavést efektivní kontroly znalců. Také by měla zajistit spolupráci orgánů dohledu se soudy prvního stupně, jež provádějí dokazování, a znalecké posudky jsou jim tak předkládány. Orgán dohledu by měl být způsobilý k přezkoumávání kvality jednotlivých znaleckých posudků a případnému postihu znalců. Dále by měla zajistit, aby znalci a znalecké ústavy byli chráněni před nátlakem těch, kdo mají zájem na obsahu vypracovávaného znaleckého posudku. V neposlední řadě by měla upravit fungování znaleckých ústavů tak, aby byla posílena individuální odpovědnost jejich pracovníků za kvalitu jimi vyhotovených posudků.

6.1 Návrh zákona o soudních znalcích

V roce 2011 byl vládou schválen věcný záměr zákona o znalcích a věcný záměr o tlumočnících a soudních překladatelích, z něhož byl vypracován návrh zákona o soudních znalcích a návrh zákona o tlumočnících. Návrh byl postoupen do připomínkového řízení, které bylo ukončeno v červnu roku 2013.

Hlavní změny jsou:

- Rozdělení zákonné úpravy znalecké a tlumočnické činnosti do dvou samostatných zákonů (podobně je tomu i v Německu, Velké Británii, Švédsku, Francii či Slovinsku).
- Vytvoření elektronického centrálního registru znalců a znaleckých ústavů a registru tlumočnicků a soudních překladatelů (Jedná se o veřejně přístupný registr, který bude pod vedením ministerstva spravedlnosti, měl by sloužit lepší kontrole a výkonu znalecké činnosti. Součástí registru je evidence znaleckých posudků.).

- Soustředění rozhodovací pravomoci do rukou Ministerstva spravedlnosti, ne krajských soudů.
- Na přístup do znalecké profese bude nárok, jestliže žadatel splní zákonem stanovené podmínky (řízení povedou krajské soudy a ministerstvo spravedlnosti):
  - odborná způsobilost k výkonu znalecké činnosti v daném oboru a odvětví,
  - absolvované vzdělání v daném oboru (pro naprostou většinu oborů magisterský program jako minimum, kde je to důvodné rovněž i postgraduální nebo jiné specializované vzdělání),
  - relevantní praxe v oboru v příslušné délce trvání,
  - složení vstupní zkoušky (slouží k ověření znalostí nezbytných pro výkon znalecké činnosti), povinnost trvalého vzdělávání, uzavření pojištění a další,
- Vyšší profesionalizace znalecké činnosti.
- Zavedení institutu znalecké kanceláře, jejíž součástí je alespoň jeden znalec, který vykonává činnost pouze jménem kanceláře (nahrazují znalecký ústav v I. oddílu).
- Státní dohled vykonává ministerstvo spravedlnosti a příslušný krajský soud.¹⁶⁴

6.2 Zhodnocení úpravy de lege fernda

V současnosti jsou hlavní problémy ve znalecké činnosti spojovány s nízkou kvalitou znaleckých posudků a nedodržování termínů pro jejich dodání. Toto by mohlo být odstraněno přijetím výše uvedeného návrhu zákona, jelikož jedna z jeho změn se zakládá na zpřísnění odborných požadavků na znalce. Další z možností zkvalitnění práce znalců by mohlo přinést zvýšení jejich odměny,

---

¹⁶⁴ MARŠÁLKOVÁ, Kateřina. Odpovědnost znalců. *Poslanecká sněmovna parlamentu České Republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-06-19]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=4006&td=19&cu=9>

kteřá se momentálně pohybuje v rozmezí 100 až 350 Kč a kteřá se nezměnila od roku 2003. Jelikož znaleckou činnost vykonávají odborníci, na které je kladen velký nárok z hlediska vzdělání, požadavek nestrannosti, mlčenlivosti a dalších povinností uvedených v této práci, zvýšení odměny je na místě. V otevřeném dopise ze dne 16. 6. 2014 pro ministryni spravedlnosti prof. JUDr. Helenu Válkovou, CSc. žádá prof. Ing. Albert Bradáč, DrSc. úpravu hodinové sazby, kteřá by činila 700 Kč, a to bez žádného rozpětí, ale stanovením konstantní hodnoty.

Lukáš Křístek ve své knize Znalectví uvádí, že kvalita znalecké činnosti se zvýší jedině tehdy, pokud se zvýší pravděpodobnost postihu znalců za nekvalitní podsudky a to tím, že soudci, advokáti a orgány činné v trestním řízení budou na nekvalitní posudky upozorňovat předsedy krajských soudů případně ministerstvo.

\

7. Závěr

Dokazování je základním pilířem trestního řízení, které umožňuje zjistit osobu pachatele a prokázat její vinu. Znalecká činnost má v rámci dokazování velmi významnou pozici. Díky neustálému rozvoji vědy a techniky má znalecký posudek neodmyslitelné místo v trestním řízení. Pro orgány činné v trestním řízení je stále obtížnější posuzovat jednotlivé případy, proto se bez odborných znalostí a vědomostí znalců mnohdy neobejdou. Znalec se tak stává osobou nezastupitelnou, téměř s dominantním postavením.

Využívání znaleckých posudků může být jak přínosem, tak může přinášet i značná negativa. Pozitivum je možné spatřovat v tom, že využití znaleckých posudků může být soudci nápomocné při rozhodování, umožňuje mu orientaci v otázkách, ve kterých není kvalifikován a pomáhá mu přiblížit problematiku daných odborných otázek. Zápory pak spočívají v tom, že znalecké posudky mohou být nekvalitní, čímž, při slepém důvěřování jejich pravosti, mohou negativně ovlivnit proces dokazování v trestním řízení. Nelze opomenout ani fakt, že úprava znalecké činnosti je mimo jiné upravena v zákoně č. 36/1967 o znalcích a tlumočnících, který prošel jen dílčími novelizacemi a je více než 47 let starý.

Cílem této práce je podat ucelený přehled v oblasti znaleckého zkoumání a seznámit čtenáře s problematikou vybraných otázek znaleckého zkoumání.

Dílo se zabývá postavením znalce, jeho právy a povinnostmi, jmenováním, odpovědností a odměňováním. Obsahuje též kapitolu zaměřenou na znalecké posudky, která se zabývá nejen historií, obsahem, hodnocením a vadami znaleckých posudků, ale také různými druhy posudků. Jedná se o znalecké posudky, jejichž cílem je analýza písemného projevu, znalecké posudky z oboru soudního lékařství, znalecké posudky z oboru forenzní biomechaniky, psychiatrické znalecké posudky a psychologické znalecké posudky. Dále se práce zaměřuje na dokazování v trestním řízení obecně, zejména pak na jeho základní zásady, jelikož znalecký posudek nezastává v trestním řízení žádné privilegované postavení, je důkazem jako kterýkoliv jiný. Mezi ně patří zásada ústnosti, veřejnosti a bezprostřednosti, zásada presumpce neviny, zásada materiální pravdy, zásada vyhledávací, zásada přiměřenosti a zásada volného hodnocení důkazů.

Dílo se také věnuje speciálním metodikám znaleckého zkoumání. Zabývá se především oborovými metodami znalecké analýzy.

V současnosti se znalecká činnost potýká s řadou kritických stanovisek, v práci byl zmíněn názor zesnulého ombudsmana Otakara Motejla nebo Prof. JUDr. Jana Musila.

Právní norma upravující problematiku znalců je zastaralá. Momentálně prošel připomínkovým řízením Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky návrh zákona o znalcích, který by měl odstranit psaní nekvalitních posudků. Poslední kapitola této práce se také zabývá hlavními změnami výše zmíněného návrhu zákona oproti stávající úpravě.

Domnívám se, že práce splnila svůj cíl, jelikož popisuje znalecké zkoumání komplexně a zabývá se všemi jeho důležitými instituty.

Resumé

Proving is a base of a criminal trial, which enables us to find the offender guilty. Expertise plays a very important role in proving. Thanks to a constant progress of science, an expert opinion has its essential place in each trial. It is still more difficult to assess individual cases for involved authorities, hence they often need expert knowledge and cannot do without it. An expert becomes an irreplaceable person with a nearly dominant position.

Applying expert knowledge has its pros and cons, however. On one hand, it can be helpful for a judge when making a decision, orienting in questions, in which they are not qualified, and it helps them to understand the issue of the given expert questions. On the other hand, expert opinions might as well be poor-quality, which can influence the process of proving in a trial extremely negatively, if one blindly believes in them. What is also important is that the editing of expertise is besides others edited in the law no. 36/1967 about experts and interoculors which underwent only partial amendment and is more than 47 years old.

The target of this thesis is to make a complete summary in the branch of expertise and make readers familiar with the issue of it.

The thesis deals with the position of an expert, their rights and duties, nomination, responsibility and evaluation. As well as this, it contains a chapter dealing with expert opinions, which occupies with not only history, contain, evaluation and defects of expert assessment, but as well with various types of them. These are those assessments whose target is the analysis of writing, assessments from the branch of forensic medicine, forensic biomechanic, psychiatric and psychological assessments. Moreover, the thesis deals with proving in trials in general, mainly with its basic principles, as an expert opinion does not play any privileged role in trials, but it is the same proof as others. Among these we may find the principle of orality, public and immediacy, the priciple of presumption of innocence, the priciple of material truth, the principle searching, the principle of adequacy and the one of free evaluating of proves. As well as this it deals with special methods of expertise, mainly professional methods of its analysis.

Currently, expertise faces a lot of critical statements, opinions of dead ombudsman Otakar Motejl or Prof. JUDr. Jan Musil were mentioned in the thesis, too.

As mentioned above, the legal standard of expert issue is old-fashioned. Recently, a draft of a law about experts has undergone a remarking process of Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic, which should influence writing of poor-quality assessment. The last chapter of the thesis deals with the main changes of the above mentioned draft in comparison with the current form.

From my point of view the thesis has fulfilled its task, as it describes the expertise completely and deals with all its important institutions.

Seznam použité literatury a pramenů

Monografie, články:

MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-717-9878-9.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže zákon o výkonu vazby: Zákon o výkonu trestu odnětí svobody: Advokátní tarif*. 1. vyd. podle stavu k 1. 1. 2010. Praha: Leges, 2009. ISBN 978-808-7212-226.

DRÖFL, Luboš. *Zákon o znalcích a tlumočnících: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-807-4001-482.

CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., KLOUČKOVÁ, S. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. ISBN 80-7201-594-X

MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2001. ISBN 8071793620

KEJŘ, Jiří. Pojem soudního důkazu ve středověkých právních naukách. In SOLNÁŘ, Vladimír (ed). *Stát a právo*. Praha: Academia, roč. 1968, č. 13, s. 185.

MUSIL, Jan. *Některé otázky znaleckého dokazování v trestním řízení a teorie kriminalistické expertizy*. Praha: Univerzita Karlova, 1974.

BRADÁČ, A., KLEDUS, M., KREJČÍŘ, P. a kol. *Soudní znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. ISBN: 978-80-7204-704-8

JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 1. vyd. Praha: Leges, s.r.o., 2010. ISBN 978-80-87212-30-1.

ŠÁMAL, Pavel. Výběr ze soudních rozhodnutí z oblasti trestněprávní. *Soudní rozhledy*. 2005, roč. 2005, č. 3.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník (komentář)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 6., doplněné a přepracované vyd. V Praze: C.H. Beck, 2008. ISBN 9788074000430.

STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistická taktika*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk 2008. ISBN 978-80-7380-095-6.

MIKŠ, Lubomír. Nejčastější vady a nedostatky znaleckých posudků. *Soudní inženýrství*. 2006, roč. 17, č. 3.

KŘÍSTEK, Lukáš. *Znalcství*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-80-7478-042-4.

KVAPILOVÁ, Helena a Michal DOGOŠI. *Soudní lékařství pro právníky a policisty*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-807-3800-598.

PAVLOVSKÝ, Pavel a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 2. vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2004. ISBN 80-247-0542-7

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, ISBN 978-80-7380-213-4.

NETÍK, Karel a kol. *Psychologie v právu: Úvod do forenzní psychologie*. Praha: C. H. Beck, 1997. ISBN 8071791776.

HENDRYCH, Dušan. *Právníký slovník*. 3., vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1.

FRYŠTÁK, Marek, KREJČÍ, Zdeněk. *Postavení znalce v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4955-0.

MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání, C. H. Beck Praha, 2007. ISBN 978-80-7179-572-8.

BĚLOHLÁVEK, Alexander a Renáta HÓTOVÁ. *Znalci v mezinárodním prostředí - v soudním řízení civilním a trestním, v rozhodčích řízení a v investičních sporech*. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-395-0.

STRAUS, Jiří. *Kriminalistické, soudně-lékařské a soudně-inženýrské aplikace biomechaniky*. 1. vyd. Praha: PA ČR, 2003. ISBN 80-7251-143-2 .

Internetové zdroje:

MARŠÁLKOVÁ, Kateřina. Odpovědnost znalců. *Poslanecká sněmovna parlamentu České Republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-06-19]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=4006&td=19&cu=9>

HANÁK, Jakub. Odpovědnost znaleckých ústavů za znalecký posudek. [online]. 2009 [cit. 2014-08-26]. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2009/files/contributions/Jakub%20Hanak%20870.pdf>

VAŠÁTKOVÁ, Irena a Anna GRABOWSKÁ. Znalecké obory zabývající se analýzou písemného projevu. *Komora expertů ručního písma* [online]. [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: http://www.komoraexpertu.eu/files/znalecke_obory.pdf

KLEDUS, Robert. *Obecná metodika soudního inženýrství* [online]. 1. vydání, Vysoké učení technické Ústav soudního inženýrství Brno, 2012 [cit. 2014-04-26]. ISBN 978-80-214-4562. Dostupné z: http://www.vutbr.cz/www_base/priloha.php?dpid=61865

KUBEČKA, Karel. *Společenské a profesní postavení znalců a jejich pozice při jednání* [online]. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://fast10.vsb.cz/kubecka/si/si-alm01.pdf>

VICHLENDÁ, Milan. Kriminalistika. [online]. 2011 [cit. 2014-05-05]. Dostupné z: <http://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>

Co je a co není grafologie. In: *Grafolog* [online]. 2014 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://www.grafolog.estranky.cz/clanky/coje-grafologie.html>

Grafologie versus písmoznalectví. *Grafolog* [online]. 2014 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://www.grafolog.estranky.cz/clanky/grafologie-x-pismoznalectvi.html>

FAKULTA SPORTOVNÍCH STUDIÍ MASARYKOVI UNIVERZITY. Základní poznatky ze soudního lékařství. *Fyziologie ASEBS* [online]. 2011 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/fyziologie/soudni-lekarstvi>

FAKULTA SPORTOVNÍCH STUDIÍ MASARYKOVI UNIVERZITY. Definice oboru. *Patobiomechanika a Patokinesiologie* [online]. [cit. 2014-04-30]. Dostupné

z: http://biomech.ftvs.cuni.cz/pbpk/kompendium/biomechanika/zaklady_definice.php

STRAUS, Jiří. Zkušenosti ze znalecké praxe ve forenzní biomechanice. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2008 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zkusenosti-ze-znalecke-praxe-ve-forezni-biomechanice.aspx>

Maniodepresivní psychóza. In: *Green dors* [online]. [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://maniodepresivni-psychoza.zdrave.cz/>

SCHIZOFRENIE, PSYCHÓZA A DUŠEVNÍ ONEMOCNĚNÍ. In: *Green dors* [online]. [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://www.greendoors.cz/schizofrenie-psychoza-a-dusevni-onemocneni>

MUSIL, Jan. Hodnocení znaleckého posudku. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/hodnoceni-znaleckekeho-posudku.aspx>

SOBOTKA, Jiří. Zásady trestního řízení. In: *Všehrd: Časopis českých právníků* [online]. 2012 [cit. 2014-04-29]. Dostupné z: <http://casopis.vsehrd.cz/2012/04/zasady-trestniho-rizeni/>

ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. Soudní znalci ničí lidské životy. In: *Oficiální stránky České advokátní komory* [online]. 2012 [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=6855>

MAHDALOVÁ, Kateřina. Ombudsman: Soudní znalci ničí lidské životy. In: *Hospodářské noviny* [online]. 2007 [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://hn.ihned.cz/c1-22413580-ombudsman-soudni-znalci-nici-lidske-zivoty>

Právní předpisy, soudní rozhodnutí:

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.

Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.

Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Judikatura:

Nález Ústavního soudu ze dne 20. 05. 2008, sp. zn. I. ÚS 49/06

Nález Ústavního soudu ze dne 16. 10. 2008, sp. zn. I. ÚS 1012/07

Nález ústavního soudu ze dne 15. 8. 2008, sp. zn. III. US 1076/08

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 22 Cdo 1810/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 1997, sp. zn. 2 Tzn 19/97

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 18. 3. 1986, sp. zn. 6 Tz 4/86

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 5 To 1/84 ze dne 23.1. 1984

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 10. 1985, sp. zn. 6 Tz 47/85

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 1978, sp. zn. 11 Tz 21/78

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 9. srpna 1930, sp. zn. Zm I 391/30

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 1980, sp. zn. 7 Tz 7/80

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 1980, sp. zn. 7 Tz 7/80

Usnesení Krajského soudu Ústí nad Labem ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 10 Co 615/2004

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 – Rozdíl mezi znalcem a expertem..... 11

Obrázek č. 2- Náplň práce znalce a experta..... 12

Obrázek č. 3 –Obecné schéma pádu z hlediska forenzní biomechaniky..... 44